

KOHTUJURISTI ETTEPANEK

PHILIPPE LÉGER

esitatud 28. oktoobril 2004¹

Sisukord

I.	Vaidluse faktilised asjaolud	I - 6693
II.	Hagid Esimese Astme Kohtus ning vaidlustatud kohtuotsused	I - 6696
III.	Menetlus Euroopa Kohtus ja apellatsioonkaebuste nõuded	I - 6696
IV.	Apellatsioonkaebused	I - 6696
A.	Esimene väide vaidlustatud kohtuotsuse põhjenduse puudumise kohta	I - 6697
B.	Teine väide, mis puudutab mõiste „kooskõlastatud tegevus” ebaõiget kohaldamist	I - 6701
C.	Kolmas väide, mis puudutab vaidlustatud kohtuotsuse põhjenduse puudumist	I - 6704
D.	Neljas väide, mis puudutab trahvi määramist reguleerivate eeskirjade tõlgendamis- ja kohaldamisviisi	I - 6708
E.	Viies väide, mis puudutab rikkumise kestuse hindamisviisi	I - 6713
F.	Kuues väide, mis puudutab kaitseõiguse, võrdse kohtlemise põhimõtte ja õiguspärase ootuse põhimõtte rikkumist	I - 6718
V.	Vastuapellatsioon	I - 6726
A.	Esimene väide, mis puudutab tõendite tähenduse moonutamist	I - 6729
B.	Teine väide, mille kohaselt on rikutud tingimusi, mis puudutavad vastutuse üleminekut ühelt ettevõtjalt teisele	I - 6732

1 — Algkeel: prantsuse.

C.	Kolmas väide, mis puudutab nõuete rikkumist kaitsõiguse valdkonnas	I - 6733
D.	Neljas väide, mis puudutab faktide sisulist ebatäpsust ja tõendite tähenduse moonutamist	I - 6735
VI.	Asja edasiandmine kõrgema astme kohtule	I - 6736
VII.	Hagi esimeses astmes	I - 6736
VIII.	Kohtukulud	I - 6739
IX.	Ettepanek	I - 6740

1. Käesolevates kohtuasjades on äriühingud Compañía Española para la Fabricación de Aceros Inoxidables SA (Acerinox) (edaspidi „Acerinox“), Krupp Thyssen Stainless GmbH (edaspidi „KTS“) ja ThyssenKrupp Acciai Speciali Terni SpA (edaspidi „AST“) esitanud apellatsioonkaebused Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu 13. detsembri 2001. aasta otsuste peale „sulami lisamaksu“ kohtuasjades.² Need kohtuasjad käsitlesid roostevaba terase valdkonnas hindu reguleerivat kartellikokkulepet.

tunnistanud ettevõtjatel vähendada trahve suuremas ulatuses kui neil, kes on tunnistanud üksnes faktide sisulist õigsust.

3. Enne kõnealuste väidete analüüsimist tuleb meelde tuletada vaidluse faktilisi asjaolusid ja eriti kõnealuste ettevõtjate vahelisi suhteid. Need omavad teatud tähtsust apellatsioonkaebuste analüüsimisel.

2. Üks poolte esitatud väidetest tõstatab huvitava küsimuse, mis puudutab ettevõtjate koostööd Euroopa Ühenduste Komisjoniga haldusmenetluses. Seega tuleb kindlaks teha, kas komisjon võib rikkumise olemasolu

I. Vaidluse faktilised asjaolud

4. Saksa õiguse alusel asutatud äriühing Krupp Thyssen Nirosta GmbH (edaspidi „KTN“) tekkis 1. jaanuaril 1995 Thyssen Stahl AG (edaspidi „Thyssen Stahl“) ja Fried Krupp AG Hoesch-Krupp'i (edaspidi „Krupp“) majandustegevuste koondumise tulemusel roostevabast terasest lametoodete valdkonnas. Äriühingu nimi muudeti 16. septembril 1997 KTS-iks.

2 — 13. detsembri 2001. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-45/98 ja T-47/98; Krupp Thyssen Stainless GmbH ja Acciai speciali Terni Spa v. komisjon (EKL 2001, lk II-3757; edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus“ või „kohtuotsus KTS ja AST v. komisjon“) ja 13. detsembri 2001. aasta otsus kohtuasjas T-48/98; Compañía Española para la Fabricación de Aceros Inoxidables SA (Acerinox) v. komisjon (EKL 2001, lk II-3859; edaspidi „vaidlustatud kohtuotsus“ või „kohtuotsus Acerinox v. komisjon“).

5. Itaalia õiguse alusel asutatud AST-i üks peamistest tegevusaladest on roostevabast terasest lametoodete tootmine. AST asutati 1. jaanuaril 1994, kui Itaalia kontserni ILVA tegevus jagati kolme eri ettevõtja vahel. Komisjon andis 21. detsembril 1994 loa, mille alusel mitmed ettevõtjad, muu hulgas Krupp ja Thyssen Stahl, võisid osta AST-i ühiselt. Krupp suurendas 1995. aasta detsembris oma osalust AST-is 50%-ilt 75%-ni ja 10. mail 1996 ostis kõik AST-i aktsiad. Need aktsiad võõrandati seejärel KTN-ile, mis muudeti hiljem KTS-iks.

6. Acerinox on Hispaania õiguse alusel asutatud äriühing, mis tegeleb roostevaba terase alal peamiselt lametoodete valdkonnas.

7. Pärast ajakirjanduses informatsiooni ilmumist ning tarbijate kaebusi palus komisjon 16. märtsil 1995 ESTÜ asutamislepingu artikli 47 alusel erinevatel roostevaba terase tootjatel anda informatsiooni nende poolt ühiselt rakendatava hinnatõusu kohta, mida tuntakse sulami lisamaksu nime all.

8. Sulami lisamaks on juurdehindlus, mis on arvatud terase sulamielementide põhjal ning mis on lisatud roostevaba terase baas hinnale. Roostevaba terase (nikkel, kroom ja

molübdeen) tootmisel kasutatavate sulamielementide hind moodustab tootmishindadest olulise osa. Lisaks on nende elementide hinnad erakordselt muutlikud.

9. Komisjon saatis kogutud informatsiooni põhjal 19. detsembril 1995 vastuväiteteatiseid 19 ettevõtjale.

10. Pärast mitmeid komisjoni poolt koha peal läbi viidud kontrollimisi teatasid mitme ettevõtja advokaadid või esindajad komisjonile 1996. aasta detsembris ja 1997. aasta jaanuaris oma koostöösoovist. Acerinox, ALZ NV, Avesta Sheffield AB (edaspidi „Avesta“), KTN ja Usinor SA (edaspidi „Usinor“ või „Ugine“) edastasid selle kohta komisjonile avaldused 17. detsembril 1996 ja AST 10. jaanuaril 1997.

11. 24. aprillil 1997 edastas komisjon neile ettevõtjatele ja Thyssen Stahlile uue vastuväiteteatise, millega asendas 19. detsembril 1995. aasta vastuväiteteatise.

12. 21. jaanuaril 1998 võttis komisjon vastu otsuse 98/247/ESTÜ ESTÜ asutamislepingu artikli 65 kohaldamise menetluse kohta (Asi IV/35.814 — Sulami lisamaks).³

13. Selle otsuse kohaselt on roostevaba terase sulamite hinnad 1993. aastal märgatavalt langenud. Kui alates 1993. aasta septembrist hakkas nikli hind tõusma, vähenes oluliselt tootjate kasum. Sellise olukorra parandamiseks leppis 16. detsembril 1993 Madridis aset leidnud kohtumisel (edaspidi „Madridi kohtumine”) suurem osa roostevabast terasest lametoodete tootjatest kokku kooskõlastatud hinnatõusu, muutes selleks sulami lisamaksu arvutamise parameetreid. Selleks otsustati alates 1. veebruarist 1994 rakendada sulami lisamaksu arvutust, mida viimane kord kasutati 1991. aastal, võttes selleks kõikide tootjate jaoks sulamielementide normväärtuseks 1993. aasta septembri oma, mil nikli hind oli ajaloo madalaimal tasemel.

14. Vaidlusaluses otsuses täpsustatakse, et uuesti kindlaksmääratud normväärtuse põhjal arvutatud sulami lisamaksu rakendavad alates 1. veebruarist 1994 kõik tootjad oma Euroopas, välja arvatud Hispaanias ja Portugalis, müüdavatele toodetele.

15. Vaidlusaluse otsuse artiklis 1 leidis komisjon, et kuna Acerinox, ALZ NV, AST, Avesta, Krupp (KTN alates 1. jaanuarist 1995), Thyssen Stahl (KTN alates 1. jaanuarist 1995) ja Usinor muutsid ning rakendasid kooskõlastatult sulamilisandi arvutamise mudeli normväärtust, rikkusid nad ESTÜ asutamislepingu artikli 65 lõiget 1; Avesta puhul kestis rikkumine alates 1993. aasta detsembrist kuni 1996. aasta novembrini ning kõikide teiste ettevõtjate puhul kuni vaidlusaluse otsuse kuupäevani. Komisjoni arvates piirab ning moonutab selline teguviis konkurentsi normaalset toimimist ühisturul.

16. Vaidlusaluse otsuse artiklis 2 otsustas komisjon määrata järgmised trahvid:

— Acerinox:	3 530 000 eküüd,
— ALZ NV:	4 540 000 eküüd,
— AST:	4 540 000 eküüd,
— Avesta:	2 810 000 eküüd,
— KTN:	8 100 000 eküüd,
— Usinor:	3 860 000 eküüd.

3 — EÜT L 100, lk 55 (edaspidi „vaidlusalune otsus”).

II. Hagid Esimese Astme Kohtus ning vaidlustatud kohtuotsused

17. KTS, AST ja Acerinox esitasid hagiavaldused, mis saabusid Esimese Astme Kohtu kantseleisse 11. ja 13. märtsil 1998.

18. Kõik hagejad palusid vaidlusaluse otsuse tühistamist ning, teise võimalusena, neile määratud trahvi tühistamist või vähendamist.

19. Esimese Astme Kohus nõustus nende nõuetega osaliselt. Kohtuotsuses KTS ja AST *v.* komisjon tühistas ta vaidlusaluse otsuse artikli 1 selles osas, kus KTN-ile arvati süüks Thyssen Stahli toimepandud rikkumine, ja vähendas KTS-ile ja AST-ile määratud trahvi suurust 4 032 000 euron. Kohtuotsuses Acerinox *v.* komisjon vähendas Esimese Astme Kohus Acerinoxile määratud trahvi suurust 3 136 000 euron.

III. Menetlus Euroopa Kohtus ja apellatsioonikaebuste nõuded

20. Acerinox, KTS ja AST esitasid eespool viidatud kohtuotsuste peale 22. veebruaril 2002 (kohtuasi C-57/02 P) ja 28. veebruaril

2002 (kohtuasi C-65/02 P ja kohtuasi C-73/02 P) apellatsioonikaebused.

21. Kõik apellatsioonikaebuse esitajad paluvad vaidlustatud kohtuotsuse tühistamist ja kohtukulude väljamõistmist komisjonilt. Acerinox ja KTS paluvad lisaks, et Euroopa Kohus vaataks asja uuesti läbi ja tühistaks vaidlusaluse otsuse või vähemalt vähendaks neile määratud trahvisummat.

22. Kohtuasjas C-65/02 P on komisjon esitanud vastuapellatsiooni kohtuotsuse KTS ja AST *v.* komisjon peale. Komisjon palub Euroopa Kohtul kõnealuse kohtuotsuse tühistada osas, kus sellega tühistati vaidlusalune otsus (Thyssen Stahli konkurentsieeskirjade rikkumise osas) ja vähendati KTN-ile määratud trahvisummat. Komisjon palus veel, et Euroopa Kohus mõistaks kohtukulud välja KTS-ilt.

IV. Apellatsioonikaebused

23. Kõik kolm apellatsioonikaebuste esitajat esitavad oma nõuete toetuseks kaks tühistamisväidet:

— rikkumise kestuse hindamise vead ja

- kaitseõiguse, võrdse kohtlemise põhimõtte ja õiguspärase ootuse põhimõtte rikkumine.
24. KTS ja AST esitavad veel ühe väite trahvi määramisega seotud põhimõtete tõlgendamis- ja kohaldamisvigade kohta.
25. Acerinox esitab kolm täiendavat väidet:
- Acerinoksi argumentide hindamise viga ja vaidlustatud kohtuotsuse põhjenduse puudumine;
 - mõiste „kooskõlastatud tegevus” valesti kohaldamine ja
 - vaidlustatud kohtuotsuse põhjenduse puudumine.
26. Kõigepealt analüüsin Acerinoksi enda väiteid (punktid A–C), seejärel KTS-i ja AST-i ühist väidet (punkt D) ning viimaks kõigi kolme äriühingu ühiseid väiteid (punktid E ja F).
- A. *Esimene väide vaidlustatud kohtuotsuse põhjenduse puudumise kohta*
27. Acerinox väitis Esimese Astme Kohtus, et komisjon ei esitanud tõendeid kokkuleppe või kooskõlastatud tegevuse olemasolu kohta seoses sulami lisamaksu rakendamisega Hispaania turul.
28. Esimese Astme Kohus lükkas selle väite tagasi alljärgnevatel põhjustel:
- „29 Tuleb meelde tuletada, et kui tegemist on konkurentsieeskirjade rikkumist puudutava vaidlusega, tuleb komisjonil esitada tõendeid tema poolt tuvastatud konkurentsieeskirjade rikkumise kohta ja tõendada piisavalt õiguslikult faktilisi asjaolusid, mis moodustavad konkurentsieeskirjade rikkumise [...].
- 30 Kui on tõendatud, et ettevõtja on osalenud ilmselgelt konkurentsivastase iseloomuga kohtumistel [...], peab see ettevõtja siiski esitama tõendeid, et ta osales neil kohtumistel ilma mingisu-

- guse konkurentsivastase tagamõtteta, näidates, et ta oli oma konkurentidele teada andnud, et ta osaleb neil kohtumistel teisel eesmärgil kui nemad [...].
- 31 Käesolevas asjas ei ole vaidlustatud hageja osalemist Madridi 16. detsembri 1993. aasta kohtumisel, kus teatud roostevabast terasest lametoodete tootjad kooskõlastasid samast kuupäevast alates sama normväärtuse kasutamise sulami lisamaksu arvutamisel ja seega roostevabast terasest lametoodete lõpphinna osa kindlaksmääramise, rikkudes sellega ESTÜ asutamislepingu artikli 65 lõiget 1.
- 32 Tuleb kindlaks teha, kas hageja on siiski piisavalt tõendanud, et ta hoidis sellest kartellist eemale, mistõttu teda ei saaks süüdistada ESTÜ asutamislepingu artikli 65 lõike 1 rikkumises.
- 33 [Hispaania turu osas] ei ole vaidlustatud [...] seda, et Acerinox avaldas sellel [Madridi] kohtumisel soovi mitte rakendada sulami lisamaksu Hispaanias seal valitseva majandusliku olukorra tõttu.
- 34 Otsuse 27. põhjendus tuletab meelde [...], et „Acerinox teatas [nimetatud] kohtumisel, et ta ei kavatse Hispaanias rakendada lisamaksu, sest tema arvates ei kaasne selle meetmega nõudluse kasv ja sellel puudub positiivne mõju Hispaania tööstusele, mis on sügavas kriisis”.
- 35 Kuna seetõttu on selge, et Madridi kohtumise kuupäeval hoidis hageja sulami lisamaksu puudutavast kartellikokkuleppest Hispaania turu osas eemale, ei saa teda üksnes osalemise tõttu sellel kohtumisel pidada osapooliks kartellikokkuleppes, mille eesmärk oli kindlaks määrata sulami lisamaksu normväärtus sellel turul, rikkudes ESTÜ asutamislepingu artikli 65 lõiget 1.
- 36 Kuna sellise kartellikokkuleppe eesmärgid ei vastanud sel kuupäeval Hispaania turu osas Acerinoksi huvidele, võiks üksnes tõendit selle kohta, et see ettevõtja oli kohustatud rakendama sulami lisamaksu kodumaisel turul, pidada osutavaks sellele, et Acerinox liitus Hispaaniat puudutava kartellikokkuleppega [...].
- 37 Toimikust nähtuvalt [...] teatas Avesta 14. jaanuari 1994. aasta faksis, mille ta

saatis oma tütarettevõtjatele, millest üks asus Hispaanias, mõne tema konkurendi seisukohast, mis puudutas sulami lisamaksu rakendamise kuupäeva nende siseriiklikel turgudel. Avesta märkis iseäranis Acerinoksi kohta:

38 Selles osas ei vaidlusta hageja talle omistatud väidete tõepärasust, vaid piiridub väitega, et see tõestab kõige paremini kokkuleppe või kooskõlastatud tegevuse puudumist Madridi kohtumise kuupäeval sulami lisamaksu erineva rakendamise kohta Hispaanias. Sellegipoolest tõendab sellest teatamine, et 14. jaanuaril 1994 oli Acerinox igal juhul väljendanud oma kavatsust rakendada Hispaanias sulami lisamaksu Madridi kohtumisel asjaomaste ettevõtjate poolt kokku lepitud tingimustel, ning oli seega kartellikokkuleppega seotud.

45 Kõigest eespool toodust järeldub, et hagejat tuleb käsitleda kartellikokkuleppe osalisena [...] selles osas, milles kartellikokkuleppe eesmärk oli sulami lisamaksu rakendamine Hispaanias, alates tema liitumisest kartellikokkuleppega ehk hiljemalt 14. jaanuarist 1994 [...].”

„Acerinox teatas, et sulami lisamaksu rakendatakse alates 1. aprillist 1994 (Te lugesite õigesti, aprill)” (Acerinox have announced that surcharges will be applied from 1st april 1994 (yes April!!!!)).

29. Acerinox heidab oma apellatsioonkaebuse esimeses väites Esimese Astme Kohtule ette seda, et ta pidas teda kartellikokkuleppes osalenuks Hispaania turu osas, ja seda, et ta on pidanud selles osalemise tõendiks Avesta 14. jaanuari 1994. aasta faksi.

30. Acerinox tuletab meelde, et ta on Esimese Astme Kohtus vaidlustanud sõnaselgelt selle faksi sisu ja seega selle tõendusliku väärtuse. Pidades seda dokumenti tõendiks tema osalemisest kartellis ja jättes vastamata tema esitatud argumentidele, on Esimese Astme Kohus rikkunud temapoolset põhjendamiskohustust.

31. Nagu ma olen kohtuasjas Belgia v. komisjon märkinud,⁴ on Euroopa Kohus harva kasutanud võimalust Esimese Astme Kohtu põhjendamiskohustuse sisu täielikuks määratlemiseks. Praeguse kohtupraktika põhjal saab siiski tõdeda mõningate põhimõtete olemasolu.

[...]

⁴ — 11. septembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-197/99 P: Belgia v. komisjon (EKL 2003, lk I-8461), minu ettepaneku punktid 65–68.

32. Võib järeldada, et kohtuotsuse põhjendus peab näitama selgelt ja ühemõtteliselt Esimese Astme Kohtu arutluskäiku, et huvitatud isik saaks teada vastuvõetud otsuse põhjenduse ja Euroopa Kohus võiks oma kohtulikku järelevalvet teostada.⁵ Kui tegemist on hagiga, mis põhineb EÜ artiklil 230 või ESTÜ asutamislepingu artiklil 33, tähendab põhjendamiskohustus ilmselgelt seda, et Esimese Astme Kohus analüüsib hageja esitatud tühistamisväiteid ja esitab põhjused, mille tõttu väide lükatakse tagasi või vaidlustatud meede tühistatakse.

33. Siiski on ilmne, et tühistamisväitele nõuetekohaseks vastamiseks peab Esimese Astme Kohus sellest väitest õigesti aru saama. Kui Esimese Astme Kohus eksib hageja esitatud mõne väite tähenduses, võib ta selle väite tunnistada seetõttu ekslikult vastuvõetamatuks⁶ või lükata sisulistel põhjustel tagasi muu väite kui selle, mis tegelikult esitati.⁷ Mõlemal juhul rikub Esimese Astme Kohus talle pandud põhjendamiskohustust, sest ta ei vasta hageja tegelikult esitatud väitele.

34. Käesolevas asjas leian, et Esimese Astme Kohus tegi sellist laadi vea.

35. Esimese Astme Kohus on leidnud vaidlustatud kohtuotsuse punktides 36–38, et Acerinox osales kartellikokkuleppes Hispaania turu osas. Ta pidas selles osalemise tõendiks Avesta 14. jaanuari 1994. aasta faksi, mille kohaselt „Acerinox teatas, et sulami lisamaksu rakendatakse alates 1. aprillist 1994 (Te lugesite õigesti, aprill)”, ja seda, et tema sõnul „ei vaidlusta[nud] hageja talle omistatud väidete tõepärasust”.

36. Vastupidi Esimese Astme Kohtu märgitule oli Acerinox selle faksi sisu sõnaselgelt vaidlustanud. Ta täpsustas hagiavalduses, et „hageja [...] „teadet” puudutav informatsioon on ebatäpne” ja et „ühtki selletaolist „teadet” ei ol[nud] tehtud”.⁸

37. Kuigi see vaidlustamine ei olnud eriti kindel, nagu edaspidi on näha,⁹ oli see siiski tegelik: Acerinox vaidlustas Esimese Astme

5 — Vt selle kohta 14. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas C-259/96 P: nõukogu v. De Nil ja Impens (EKL 1998, lk I-2915, punktid 32–34) ja 17. mai 2001. aasta otsus kohtuasjas C-449/98 P: IECC v. komisjon (EKL 2001, lk I-3875, punkt 70) ning 19. juuli 1995. aasta määrus kohtuasjas C-149/95 P(R); komisjon v. Atlantic Container Line jt (EKL 1995, lk I-2165, punkt 58); 14. oktoobri 1996. aasta määrus kohtuasjas C-268/96 P(R); SCK ja FNK v. komisjon (EKL 1996, lk I-4971, punkt 52) ja 25. juuni 1998. aasta määrus kohtuasjas C-159/98 P(R); Madalmaade Antillid v. nõukogu (EKL 1998, lk I-4147, punkt 70).

6 — 29. juuni 1994. aasta otsus kohtuasjas C-298/93 P: Klinke v. Euroopa Kohus (EKL 1994, lk I-3009, punktid 21–25).

7 — *Ibidem* (punktid 19 ja 20).

8 — Acerinoksi hagiavaldus kohtuasjas T-48/98 (lk 9). Vt ka Acerinoksi repliik selles kohtuasjas (punkt 10).

9 — Vt käesoleva ettepaneku punktid 203–209.

Kohtus Avesta 14. jaanuari 1994. aasta faksi sisu ja seega selle tõendusliku väärtuse.

41. Esimese Astme Kohus on esitanud järgmise arutluskäigu:

38. Sellises olukorras leian ma, et Esimese Astme Kohus ei saanud käsitleda seda dokumenti tõendina, ilma et ta oleks põhjendanud, miks peab hageja poolt selle faksi vaidlustamise tagasi lükkama. Jättes vastamata hageja esitatud argumentidele, on Esimese Astme Kohus rikkunud Euroopa Kohtu põhikirja artiklitest 36 ja 53 tulenevat põhjendamiskohustust.

„29 Tuleb meelde tuletada, et kui tegemist on konkurentsieeskirjade rikkumist puudutava vaidlusega, tuleb komisjonil esitada tõendeid tema poolt tuvastatud konkurentsieeskirjade rikkumise kohta ja tõendada piisavalt õiguslikult faktilisi asjaolusid, mis moodustavad konkurentsieeskirjade rikkumise [...].

39. Seetõttu teen Euroopa Kohtule ettepaneku vaidlustatud kohtuotsus selles osas tühistada. Kuna see tühistamine on siiski vaid osaline, tuleb analüüsida muid apellatsioonkaebuste esitajate väiteid.¹⁰

[...]

B. Teine väide, mis puudutab mõiste „koostööstatut tegevus” ebaõiget kohaldamist

40 Hagejate argumentid, [mis puudutavad sulami lisamaksu rakendamist muudes Euroopa Ühenduse riikides kui Hispaanias], põhinevad ekslikul arusaamal neist nõuetest, mille on tõenditele kehtestanud ESTÜ asutamislepingu artikli 65 lõige 1.

40. Teine tühistamisväide puudutab kohtuotsuse Acerinox v. komisjon punkte 29–45.

41 Tuleb märkida, et hageja ei ole esitanud tõendeid selle kohta, et ta oleks Madridi kohtumisel teistest osalejatest distantseerunud, väljendades oma kavatsust mitte rakendada sulami lisamaksu teistes Euroopa Ühenduse riikides kui Hispaanias. Vastupidi, selles osas nähtub toimikust, et tema 17. detsembri

¹⁰ — Vt selle kohta 2. oktoobri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-196/99 P: Aristrain v. komisjon (EKL 2003, lk I-11005, punkt 102).

1996. aasta avalduses, mille ta andis vastuseks komisjoni küsimusele, ei ole hageja väitnud, et ta võttis Madridi kohtumisel sulami lisamaksu rakendamisel teiste riikide osas sama hoiaku nagu Hispaania osas [...].

asjaomaste ettevõtjate vahel oli eelnevalt olnud kooskõlastatud tegevus, mille eesmärk oli sama normväärtuse kasutamine ja kohaldamine sulami lisamaksu arvutamisel.

[...]

42 Samast avaldusest nähtub veel, et hageja rakendas oma toodetele sulami lisamaksu 1994. aasta veebruarist Taanis ja seejärel märtsis Saksamaal, Norras ja Rootsis, aprillis Iirimaal, Portugalis, Ühendkuningriigis ja Itaalias ning 1994. aasta mais Prantsusmaal ja Belgias.

45 Kõigest eespool toodust järeldub, et hagejat tuleb käsitleda kartellikokkuleppe osalisena alates 16. detsembrist 1993 ehk alates Madridi kohtumise kuupäevast selles osas, et selle kartellikokkuleppe eesmärk oli ettevõtjate vahel kokkulepitud normväärtuse põhjal arvutatud sulami lisamaksu rakendamine liikmesriikides, v.a Hispaanias [...].”

43 Hageja ei suutnud vajalikul määral selgitada, et teiste turul tegutsevate tootjate poolt rakendatud sulami lisamaks tulenes üksnes käitumiste parallelsust, mis johtus roostevabast terasest lametoodete turu oligopolistlikust struktuurist ning ESTÜ asutamislepingu artiklis 60 sätestatud läbipaistvuseeskirjadest. Kuigi kohtupraktikast tuleneb tõepoolest, et käitumiste parallelsust ei saa pidada kooskõlastatud tegevuse tõendiks, välja arvatud siis, kui kooskõlastatud tegevus on selle ainus tõenäoline seletus [...], on komisjon esitanud käesolevas asjas tõendeid selle kohta, et

42. Acerinox heidab teises väites Esimese Astme Kohtule ette, et ta kohaldas ebaõigesti mõistet „kooskõlastatud tegevus” ESTÜ asutamislepingu artikli 65 lõike 1 tähenduses.

43. Ta tuletab meelde, et vastavalt kohtupraktikale ei tähenda see mõiste mitte üksnes asjaomaste ettevõtjate vahelist kooskõlastatud tegevust, vaid ka sellele kooskõlastatud tegevusele järgnevat käitumist turul, ning nende kahe teguri põhjusliku seose olemasolu.

44. Esimese Astme Kohus sedastas vaidlustatud kohtuotsuse punktis 43, et hageja osales rikkumises, ilma et ta oleks tõendanud põhjuslikku seost Madridi kohtumise ja tema käitumise vahel turul.

45. Kohe alguses on märgata, et vastupidi sellele, mida väidab Acerinox, ei ole Esimese Astme Kohus kvalifitseerinud konkurentsieeskirjade rikkumist „kooskõlastatud tegevusena” ESTÜ asutamislepingu artikli 65 lõike 1 tähenduses. Ta on üksnes viidanud „kartellikokkuleppele” ega ole täpsustanud, kas tegemist oli kokkuleppe või kooskõlastatud tegevusega. Isegi kui Esimese Astme Kohus oleks tuginenud Acerinoksi oletatavale kvalifikatsioonile, oleks tulnud tema väide tagasi lükata.

46. On tõsi, et vastavalt kohtupraktikale¹¹ tähendab kooskõlastatud tegevus peale ettevõtjatevahelise kooskõlastuse ka selle kooskõlastuse tagajärjel teatavat käitumist turul ja põhjuslikku seost nende kahe asjaolu vahel. Seega on selge, et selle mõiste tõlgendamisel ei saa asuda seisukohale, et kooskõlastatud tegevus mõjutab ilmtingimata selles osalenud ettevõtjate käitumist.¹²

11 — Vt eelkõige 8. juuli 1999. aasta otsus kohtuasjas C-49/92 P: komisjon v. Anic Participazioni (EKL 1999, lk I-4125, punktid 118 ja 119) ja 8. juuli 1999. aasta otsus kohtuasjas C-199/92 P: Hüls v. komisjon (EKL 1999, lk I-4287, punkt 161).

12 — Eespool viidatud kohtuotsus komisjon v. Anic Participazioni, punkt 119.

47. Euroopa Kohus leiab siiski vastavalt samale kohtupraktikale, et „tingimusel, et puuduvad vastupidist tõendavad tõendid, mida peavad esitama huvitatud ettevõtjad, tuleb eeldada, et kooskõlastatud tegevuses osalevad ettevõtjad, kes jätkavad turul tegutsemist, arvestavad konkurentidelt saadud infoga, et määrata oma käitumine turul”.¹³ Euroopa Kohus on täpsustanud, et selline eeldus on kooskõlas süütuse presumptsiooni põhimõtte¹⁴ ja tõendamiskoormise valdkonnas kohaldatavate eeskirjadega.¹⁵

48. Sellest järeldub, et Esimese Astme kohtul on õigus eeldada, tingimusel et puuduvad vastupidist tõendavad tõendid, mida peavad esitama asjaomased ettevõtjad, et kooskõlastatud tegevus mõjutab poolte käitumist turul.¹⁶

49. Acerinox ei ole käesolevas asjas siiski tõendanud ega isegi väitnud, et ta esitas Esimese Astme Kohtule vastupidist tõendavad tõendid.

50. Kuna komisjon oli esitanud tõendeid asjaomaste ettevõtjate vahelise eelneva koos-

13 — Eespool viidatud kohtuotsus komisjon v. Anic Participazioni, punkt 121, ja eespool viidatud kohtuotsus Hüls v. komisjon, punkt 162.

14 — Eespool viidatud kohtuotsus Hüls v. komisjon, punktid 149, 150 ja 168.

15 — *Ibidem* (punktid 167 ja 168).

16 — Vt 15. märtsi 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-25/95, T-26/95, T-30/95–T-32/95, T-34/95–T-39/95, T-42/95–T-46/95, T-48/95, T-50/95–T-65/95, T-68/95–T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ja T-104/95: Cimenteries CBR jt v. komisjon (EKL 2000, lk II-491, punktid 1865, 1910 ja 1938).

kõlastatud tegevuse kohta, võis Esimese Astme Kohus õiguspäraselt eeldada, et hageja oli arvestanud saadud infoga, et määrata oma käitumine turul, ja et ta oli seega osalenud kartellis muude riikide kui Hispaania osas.

51. Vastupidi sellele, mida väidab Acerinox, ei ole Esimese Astme Kohus seega teinud „kooskõlastatud tegevuse” mõiste tõlgendamis- või kohaldamisviga.

C. Kolmas väide, mis puudutab vaidlustatud kohtuotsuse põhjenduse puudumist

52. Acerinox heidab kolmandas väites Esimese Astme Kohtule ette seda, et ta ei põhjendanud piisavalt kohtuotsuse Acerinox v. komisjon punkti 90.

53. Acerinox väitis Esimese Astme Kohtus, et komisjoni määratud trahvid olid ebaproportsionaalsed. Tema sõnul puudus komisjonil õigus määrata ühtne lähtepunkt kõigile asjaomastele ettevõtjatele trahvi arvutamiseks, sest asjaomased ettevõtjad olid märkimisväärselt erineva suurusega.

54. Esimese Astme Kohus lükkab selle argumendi tagasi järgmistel põhjustel:

„77 Tuleb meelde tuletada [...], et komisjon on asjaomastele ettevõtjatele ja eelkõige hagejale määratud trahvisummad otsuses kindlaks määranud vastavalt suunistes (Suunistes määruse nr 17 artikli 15 lõike 2 ja ESTÜ asutamislepingu artikli 65 lõike 5 kohaselt määratavate trahvide arvutamise meetodi kohta (EÜT 1998, C 9, lk 3; ELT eriväljaanne 08/01, lk 171; edaspidi „suunist”) sätetatud meetodile.

78 Selle meetodi kohaselt võtab komisjon lähtekohaks rikkumise raskusastme põhjal kindlaksmääratud summa [...]. Selles osas võib rikkumise jagada kolme kategooriasse: „kerged rikkumised”, „rasked rikkumised” ja „väga rasked rikkumised” [...].

[...]

80 Kõigis kolmes kategoorias [...] võib mõnel juhul osutada vajalikuks kasutada kindlaksmääratud summade puhul kaalutegureid, et võtta arvesse konkreetse juhtumi kaalu ja seega rikkumise tegelikku mõju igale konkureerivale

- ettevõtjale, eeskätt juhul, kui samalaadseid rikkumisi toimepaneivate ettevõtjate suurus erineb üksteisest oluliselt, ja seega kohandada üldist lähtekohta vastavalt iga ettevõtja spetsiifilistele tunnustele (punkti 1A kuues lõik).
- 81 Käesolevas asjas leidis komisjon rikkumise raskusastme osas, et trahvisumma arvutamise lähtekohaks tuleb määrata 4 miljonit eküüd kõigi asjaomaste ettevõtjate osas [...]. Hinnates seda, kas konkurentsieeskirjade rikkumises osalenud ettevõtjad on „märkimisväärselt erineva suurusega”, leidis komisjon, et kõik ettevõtjad on suured ja et seega ei tule rikkumise raskusastme põhjal määratud trahvisummasid eristada [...].
- 87 Samuti tuleb tagasi lükata hageja argument, mille kohaselt komisjoni määratud trahvides ei arvestatud asjaomaste ettevõtjate majanduslikku võimsust nende turuosade alusel.
- 88 Tuleb meelde tuletada, et ettevõtjate turuosad on asjakohased selleks, et teha kindlaks, millist mõju võis ettevõtja turul kasutada, kuid need ei saa olla siiski otsustavad selleks, et järeldada ettevõtja kuulumist võimsasse majandusüksusesse [...].
- 89 Igal juhul võivad väljakujunenud kohtupraktika kohaselt olla konkurentsieeskirjade rikkumise raskusastme hindamisel arvestatavate asjaolude hulgas, olenevalt juhtumist, rikkumise eesmäks olevate toodete kogus ja väärtus ning ettevõtja suurus ja majanduslik võimsus [...].
- 90 Seetõttu oli komisjonil käesolevas asjas õigus tugineda eelkõige asjaomaste ettevõtjate suurusele ja majanduslikule võimsusele, käsitledes neid suurtena, kuna eelnevalt oli märgitud, et kuue asjaomase ettevõtja osa oli rohkem kui 80% Euroopas toodetud roostevaba terase valmistoodetest (otsuse üheksas põhjendus). Hageja poolt läbiviidud võrdlusest tema turuosa, mis oli umbes 11%, ja Usinori, AST-i ja Avesta vastava turuosa vahel, kellele kuulus vastavalt umbes 18%, 15% ja 14% nimetatud turust, ei ilmne nende ettevõtjate vahelist „olulist erinevust” suuniste punkti 1A kuuenda lõigu tähenduses, mis rikkumise raskusastme hindamise huvides õigustaks nende eristamist.

[...]

91 Sellises olukorras ei saa pidada hagejale määratud trahvisummat ebaproportsionaalseks [...].”

55. Acerinox väidab, et eespool viidatud kohtuotsuse punkti 90 ei ole piisavalt põhjendatud kahel järgmisel põhjusel.

56. Kõigepealt ei saa sellise põhjendamise alusel teada põhjusi, miks on Esimese Astme Kohus leidnud, et hageja turuosa võrdlemisest Usinori, AST-i ja Avesta turuosaga ei ilmne nende ettevõtjate vahelist „olulist erinevust” ega ka erinevuse taset, mida eeldab Esimese Astme Kohtu kohaldatava kriteeriumi täitmine.

57. Edasi, uurides trahvi arvutamise vastavust suunistega, ei võinud Esimese Astme Kohus piirduda üksnes selle kontrollimisega, kas asjaomaste ettevõtjate vahel oli „oluline erinevus”. Selline erinevus on vaid üks neist juhtumitest, mille puhul võib olla õigustatud trahvisumma kaalumise, et võtta arvesse rikkumises osalenud iga ettevõtja kaalu.

58. Esimese argumendi osas tuletan meelde, et kohtuotsuse põhjendus peab näitama selgelt ja ühemõtteliselt Esimese Astme

Kohtu arutluskäiku, et huvitatud isik saaks teada vastuvõetud otsuse põhjenduse ja Euroopa Kohus võiks oma kohtulikku järelevalvet teostada.¹⁷ Samuti tuletan meelde, et kui tegemist on hagiga, mis põhineb ESTÜ asutamislepingu artiklil 33, eeldab põhjendamiskohustus seda, et Esimese Astme Kohus analüüsib hageja esitatud väiteid ja esitab põhjused, mille tõttu väide lükatakse tagasi või vaidlustatud meede tühistatakse.

59. Euroopa Kohus on siiski kohtuotsuses Connolly v. komisjon¹⁸ ja eespool viidatud kohtuotsuses Belgia v. komisjon seda vastamise kohustust piiranud kohtuasjas esitatud väidetega. Ta leidis, et kohtuotsuse põhjendus tuleb hinnata juhtumi asjaolude alusel¹⁹ ja Esimese Astme Kohtult ei saa nõuda, et ta vastaks üksikasjalikult igale hageja esitatud argumendile.²⁰ See üksikasjalikult vastamise kohustus puudub, kui hageja argument ei ole piisavalt selge ja täpne või ei põhine üksikasjalikul tõendil.²¹ Minu arvates puudub see kohustus ka siis, kui vastus hageja argumendile on ilmne, mistõttu see ei eelda mingisugust selgitust.

60. Käesolevas asjas nähtub kohtuotsuse punktist 90, et Esimese Astme Kohtu jaoks

17 — Vt käesoleva ettepaneku punkt 32.

18 — 6. märtsi 2001. aasta otsus kohtuasjas C-274/99 P: Connolly v. komisjon (EKL 2001, lk I-1611).

19 — Eespool viidatud kohtuotsus Connolly v. komisjon, punkt 120.

20 — Eespool viidatud kohtuotsus Connolly v. komisjon, punkt 121, ja eespool viidatud kohtuotsus Belgia v. komisjon, punkt 81.

21 — *Idem*.

ei olnud hageja ja asjaomaste ettevõtjate turuosade vaheline erinevus piisav, et see moodustaks „olulise erinevuse” suuniste punkti 1A kuuenda lõigu tähenduses.

61. Ma leian vastupidi Acerinoxile, et Esimese Astme Kohus ei pidanud täpsustama kriteeriumi, mille abil „ta jõudis sellele järeldusele, [või] erinevuse taset, mis võiks vastata [sellele] kriteeriumile”.²²

62. On selge, et vaatamata suuniste punkti 1A kuuendas lõigus sätestatud mõistele „ettevõtjate suuruse olulise erinevus” antavale sisule, ei saa asjaomaste ettevõtjate turuosade 3–7%-line erinevus moodustada kindlasti sellist erinevust, et komisjonil tuleks trahvisummat suuniste alusel kaaluda. Vastus sellele argumendile on selles osas seega ilmne, mistõttu see ei vaja täiendavat selgitust.

63. Ka Acerinoksi teine argument ei ole minu arvates põhjendatud.

64. Teada on, et suunistes²³ peetakse „ettevõtjate suuruse olulist erinevust” vaid üheks neist juhtumitest, mille puhul võib olla õigustatud trahvisumma kaalumise, samas kui muud juhtumid on jäänud suunistes lahtiseks.

65. Lisaks on teada, et Acerinox pidas Esimese Astme Kohtus silmas üksnes seda juhtumit, sest ta väitis, et komisjon oleks pidanud trahvisummat kaaluma „ettevõtjate suuruse olulise erinevuse” tõttu.²⁴

66. Sellises olukorras tähendab Acerinoksi argument seda, et Esimese Astme Kohtule pannakse kohustus analüüsida omal algatusel kõiki asjaolusid, mis võivad õigustada trahvisumma kaalumist. Väites, et Esimese Astme Kohus ei või piirduda kontrollimisega, kas ettevõtjate suurus on oluliselt erinev, sest selline erinevus on vaid üks suunistes ettenähtud juhtumitest, väidab Acerinox sisuliselt seda, et Esimese Astme Kohtul on põhjendamiskohustuse tõttu järgmised kohustused:

23 — Märgin, et suuniste seaduslikkus on seatud kahtluse alla Euroopa Kohtus pooleliolevates ja liidetud kohtuasjades C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P—C-208/02 P ja C-213/02 P: Dansk Rørindustri jt v. komisjon, milles kohtujurist Tizzano on esitanud oma ettepaneku 8. juulil 2004.

24 — Kohtuasjas T-48/98 esitatud Acerinoksi hagiavaldus (lk 19).

22 — Acerinoksi apellatsioonkaebus, punkt 46.

- kujutada ette kõikvõimalikke olukordi, milles saab suuniste alusel trahvisummat kaaluda, et võtta arvesse iga konkreetse ettevõtja kaalu;

D. Neljas väide, mis puudutab trahvi määramist reguleerivate eeskirjade tõlgendamise ja kohaldamisviigu

- kujutada ette kõikvõimalikke argumente, millele Acerinox oleks võinud tugineda, et vaidlustada sellisest kaalumisest keeldunud komisjoni otsust;

69. Neljas väide puudutab kohtuotsuse KTS ja AST v. komisjon punkte 189–192.

- kontrollida komisjoni otsuse seaduslikkust niiviisi määratletud kriteeriumide alusel.

70. KTS ja AST heitsid komisjonile Esimese Astme Kohtus ette seda, et komisjon määras kolm eraldi trahvi KTN-ile, AST-ile ja Thyssen Stahlile. Nad väitsid, et kuna need kolm äriühingut kuuluvad samasse kontserni, oleks komisjon pidanud määrama trahvi üksnes KTN-ile, mis oleks samal ajal hõlmanud nii KTN-i, AST-i kui ka Thyssen Stahli tegevuse.

67. Minu arvates ei tähenda põhjendamiskohustus sellise kohustuse panemist ühenduse kohtule isegi EÜ artikli 229 või ESTÜ asutamislepingu artikli 36 teise lõigu alusel esitatud hagide puhul, mille osas on Euroopa Kohtul täielik pädevus. Acerinox ei ole igal juhul esitanud ühtegi sellist asjaolu, mis võimaldaks selles kahelda.

71. Esimese Astme Kohus lükkas selle argumendi tagasi järgmistel põhjustel:

68. Seega teen Euroopa Kohtule ettepaneku lükata kolmas väide ilmselge põhjendamata tõttu tagasi.

„189 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt võib ettevõtja konkurentsivastast käitumist arvata emaettevõtja süüks, kui ettevõtja ei otsustanud oma käitumise üle turul iseseisvalt, vaid rakendas

põhiliselt emattevõtja juhtnööre eelkõige neid ettevõtjaid ühendavate majanduslike ja õiguslike suhete tõttu [...].

190 Käesolevas asjas tuleb meenutada, et Krupp ja üks Itaalia konsortsium ostsid AST-i ühiselt. Krupp suurendas oma osalust AST-is 50%-lt 75%-le 1995. aasta detsembris ja seejärel ostis 10. mail 1996 kogu osaluse. See osalus võõrandati KTN-ile ja hiljem KTS-ile.

191 Hagejad ei ole siiski väitnud ega veel enam tõendanud, et AST osales pärast tütarettvõtjaks muutumist otsuses käsitletavas kartellikokkuleppes emattevõtja antud juhtnööride tõttu ja mitte iseseisvalt. Seevastu tuleb märkida, et hagejad ei vaidle vastu sellele, et nad tegutsesid kogu kartellikokkuleppe kestuse iseseisvalt.

192 Seetõttu tuleb see väide tagasi lükata.”

72. KTS ja AST esitasid oma apellatsioonkaebuses kolm etteheidet Esimese Astme Kohtu arutluskäigu kohta.

73. Esiteks leiavad nad, et Esimese Astme Kohus ei ole järginud võrdse kohtlemise põhimõtet. Nende sõnul eeldab võrdse kohtlemise põhimõte siis, kui komisjon määrab trahvisumma standardiseeritud põhitrahvi alusel, et see summa on sama iga rikkumises osalenud ettevõtja osas. Käesolevas asjas on Esimese Astme Kohus leidnud, et samale ettevõtjale (ehk KTS-ile) saab trahvisumma põhiosa määrata kaks korda (üks kord AST-ile ja teine kord KTN-ile, millest on saanud KTS).

74. Teiseks väidab AST, et Esimese Astme Kohus ei ole kohaldanud ühenduse õigust õigesti. Tema sõnul oleks Esimese Astme Kohus pidanud kohaldama Esimese Astme Kohtu 14. mai 1998. aasta otsust kohtuasjas *Stora Kopparbergs Bergslags v. komisjon*,²⁵ mille kohaselt võib emattevõtjale süüks arvata tütarettvõtjate poolt toimepandud rikkumisi, kui emattevõtja oleks pidanud teadma tütarettvõtjate konkurentsivastastest käitumisest. Ühenduse õiguse nõuetekohane kohaldamine oleks eeldanud käesolevas asjas seda, et trahv oleks määratud üksnes KTN-ile, sest ta ei olnud teadlik oma tütarettvõtja AST-i konkurentsivastastest käitumisest.

75. KTS väidab veel, et Esimese Astme Kohus on süüdi puudulikus põhjendamises ja õigusemõistmisest keeldumises, sest ta ei ole analüüsinud KTS-i väidet Thyssen Stahlile ja KTN-ile määratud eraldi trahvide kohta.

25 — Kohtuasi T-354/94 (EKL 1998, lk II-2111, punktid 82 ja 83).

76. KTS nõustub, et Esimese Astme Kohus juba tühistas vaidlustatud kohtuotsuse punktides 55–68 vaidlusaluse otsuse selles osas, kus otsusega arvati KTN-i süüks Thyssen Stahli toimepandud rikkumine.²⁶ Ta rõhutab siiski, et tühistamine toimus protsessuaalsel põhjustel ehk KTN-i kaitseõiguse rikkumise tõttu. Seega puuduvad komisjonil takistused haldusmenetluse taasalgatamiseks, millega rikkumine parandatakse ja tehakse vaidlusaluse otsusega sisuliselt identne otsus. KTS järeldeb sellest, et vaatamata selle otsuse tühistamisele KTN-i kaitseõiguse rikkumise tõttu, oleks Esimese Astme Kohus pidanud analüüsima väidet, mille ta esitas põhiküsimuses.

77. Esimene väide põhineb minu arvates sellel, et mõistet „ettevõtja” on ilmselgelt valesti mõistetud.

78. Konkurentsioiguses on selge, et mõistest „ettevõtja” peab aru saama kui „vastava lepingu eesmärki teenivast majandusüksusest, ja seda isegi siis, kui õiguslikult koosneb see majandusüksus mitmest füüsilisest või juriidilisest isikust”.²⁷ Euroopa Kohus leiab, et emattevõtja ja tema tütarettvõtja moodustavad ühe majandusüksuse, kui tütarette-

võtja „ei otsusta oma tegutsemise üle turul sõltumatult, vaid rakendab enamjaolt talle emattevõtja poolt antud juhiseid”.²⁸

79. Käesolevas asjas on Esimese Astme Kohus leidnud, et AST tegutses rikkumise ajal iseseisvalt. Seega olid AST ja KTN rikkumise hetkel kaks eraldi ettevõtjat ega moodustanud ühte majandusüksust, nagu väidab AST. Esimese Astme Kohus ei ole seega rikkunud võrdse kohtlemise põhimõtet, sest selle põhimõtte järgi oli trahvi põhisumma sama igal rikkumises osalenud ettevõtjal, sealhulgas AST-il ja KTN-il.

80. Teise etteheite osas tuleks esiteks meele pidada, et KTN ostis AST-i rikkumise ajal, ning teiseks tuleks vahet teha sellele omandamisele eelnenud ja järgnenud ajavahemikel.

81. Omandamisele eelneva ajavahemiku osas piisab, kui märkida, et kohtuasjas *Stora Kopparbergs Bergslag v. komisjon* 16. novembril 2000 tehtud kohtuotsuses²⁹ tühistas Euroopa Kohus eespool viidatud kohtuasjas

26 — Vt selle kohta käesoleva ettepaneku punktid 154–156.

27 — 12. juuli 1984. aasta otsus kohtuasjas 170/83: *Hydrotherm* (EKL 1984, lk 2999, punkt 11).

28 — 14. juuli 1972. aasta otsus kohtuasjas 48/69: *ICI v. komisjon* (EKL 1972, lk 619, punkt 133). Vt ka 31. oktoobri 1974. aasta otsus kohtuasjas 15/74: *Sterling Drug* (EKL 1974, lk 1147, punkt 41); 31. oktoobri 1974. aasta otsus kohtuasjas 16/74: *Winthrop* (EKL 1974, lk 1183, punkt 32); 4. mai 1988. aasta otsus kohtuasjas 30/87: *Bodson* (EKL 1988, lk 2479, punkt 19); 11. aprilli 1989. aasta otsus kohtuasjas 66/86: *Ahmed Saeed Flugreisen ja Silver Line Reisebüro* (EKL 1989, lk 803, punkt 35) ja 24. oktoobri 1996. aasta otsus kohtuasjas C-73/95 P: *Viho v. komisjon* (EKL 1996, lk I-5457, punkt 16).

29 — Kohtuasi C-286/98 P (EKL 2000, lk I-9925, punkt 39).

Kopparbergs Bergslag v. komisjon 14. mail 1998 tehtud kohtuotsuse osas, millele AST viitas. Euroopa Kohus otsustas sõnaselgelt, et emaettevõtja teadlikkusest tütarettevõtjate osalemisest kartellikokkuleppes enne omandamist ei piisa, et arvata emaettevõtjale süüks selle tütarettevõtja poolt sel ajal toimepandud rikkumisi.

82. Seetõttu ei saa Esimese Astme Kohtule ette heita seda, et ta ei kohaldanud kriteeriume, mille ta kinnitas eespool viidatud kohtuotsuses Stora Kopparbergs Bergslags v. komisjon.

83. Omandamisele järgneva ajavahemiku osas tuleb mees pidada, et otsustav kriteerium on see, kas tütarettevõtja tegutses iseseisvalt või emaettevõtja antud juhiste põhjal. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt võib „ettevõtja konkurentsivastast käitumist teisele ettevõtjale süüks arvata, kui esimene ettevõtja ei otsustanud oma käitumise üle turul iseseisvalt, vaid kohaldas sisuliselt selle teise ettevõtja ettekirjutusi, arvestades eelkõige neid ühendavaid majanduslikke ja juriidilisi seoseid”.³⁰

30 — 16. novembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-294/98 P: Metsä-Serla jt v. komisjon (EKL 2000, lk I-10065, punkt 27). Vt ka eespool viidatud kohtuotsus ICI v. komisjon, punktid 132 ja 133; 25. oktoobri 1983. aasta otsus kohtuasjas 107/82: AEG v. komisjon (EKL 1983, lk 3151, punkt 49); 6. aprilli 1995. aasta otsus kohtuasjas C-310/93 P: BPB Industries ja British Gypsum v. komisjon (EKL 1995, lk I-865, punkt 11, ning minu ettepanek kõnealuses kohtuasjas, punktid 20–31); 16. novembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-279/98 P: Cascades v. komisjon (EKL 2000, lk I-9693, punkt 77, ning selles kohtuasjas esitatud kohtujurist Mischo ettepanek, punkt 59) ja eespool viidatud kohtuotsus Aristrain v. komisjon, punkt 96.

84. Vastab tõele, et kohtuasjas KNP BT v. komisjon 16. novembril 2000 tehtud otsuses³¹ näib Euroopa Kohus olevat kasutanud veidi teistsugust kriteeriumi, mis meenutab AST-i kaitstud teadlikkuse kriteeriumi. Kõnealuses kohtuasjas leidis Euroopa Kohus, et emaettevõtja oli vastutav tütarettevõtja poolt pärast tema omandamist toimepandud rikkumise eest sel põhjusel, et kuna ta ise oli osalenud rikkumises teise tütarettevõtja kaudu, „oli ta ilmtingimata teadlik ja heaks kiitnud [oma esimese tütarettevõtja] rikkumises osalemise”.³²

85. See kohtupraktika väike erinevus (või millena see esmapilgul tundub) ei mõjuta sugugi teisele AST-i etteheitele antavat vastust.

86. Vaatamata sellele, et Euroopa Kohus ei ole hilisemas kohtupraktikas teadlikkuse kriteeriumi kinnitanud, ei ole AST igal juhul tõendanud, et selline kriteerium tähendaks komisjonile pandud kohustust minna emaettevõtjani. Teisisõnu ei ole AST tõendanud, et isegi kui teadlikkuse kriteerium kiideti heaks, oleks komisjon olnud sel juhul kohustatud arvama emaettevõtja süüks tütarettevõtja konkurentsivastase käitumise.

31 — Kohtuasi C-248/98 P (EKL 2000, lk I-9641, punktid 71–74).

32 — *Ibidem*, punkti 73 neljas lõik.

87. Minu arvates peaks sellisel juhul komisjonil olema vastupidi üksnes võimalus pidada emaattevõtjat rikkumise eest vastutavaks. Mis tahes muu lahendus tähendaks seda, et komisjonil võetaks lai kaalutusõigus, mille olemasolu trahvide valdkonnas on ühenduse seadusandja ja ühenduse kohus tema puhul tunnustanud.³³

88. Selles olukorras leian, et sõltumata sellest, milline kriteerium (tõhusa kontrolli või teadlikkuse kriteerium) heaks kiidetakse, ei ole Esimese Astme Kohus rikkunud õigusnormi, kui ta leidis, et AST-i konkurentsivastase käitumise tema omandamisele järgnenud ajavahemikus saab süüks arvata AST-ile, kuid mitte KTN-ile.

89. Kolmanda etteheite osas tuletan meelde, et üks Esimese Astme Kohtu ja ka Euroopa Kohtu peamistest eesmärkidest on võimalikult palju vähendada kohtumenetluse kestust ja lühendada kohtuotsuseid. KTS ei näi seda muret jagavat.

33 — Vt selle õiguse kohta 6. aprilli 1995. aasta otsus kohtuasjas T-150/89: Martinelli v. komisjon (EKL 1995, lk II-1165, punkt 59); 11. detsembri 1996. aasta otsus kohtuasjas T-49/95: Van Megen Sports v. komisjon (EKL 1996, lk II-1799, punkt 53); 21. oktoobri 1997. aasta otsus kohtuasjas T-229/94: Deutsche Bahn v. komisjon (EKL 1997, lk II-1689, punkt 127) ja 9. juuli 2003. aasta otsus kohtuasjas T-224/00: Archer Daniels Midland ja Archer Daniels Midlands Ingredients v. komisjon (EKL 2003, lk II-2597, punkt 55).

90. KTS-i argument viib selleni, et kui ühenduse kohus otsustab meetme tühistada vorminõuete või menetlusnormide rikkumise tõttu, peab ta siiski jätkama teiste põhiküsimuse kohta esitatud väidete analüüsimist, et teha kindlaks, kas kostjaks olev institutsioon võiks vastu võtta identse otsuse uue haldusmenetluse lõpus.

91. On selge, et selle argumendiga ei saa nõustuda, sest see on vastuolus meetmete seaduslikkust puudutavates vaidlustes kohaldatava väidete ökonoomia põhimõttega.

92. Vastavalt sellele põhimõttele ei ole siis, kui meetme seaduslikkust lahendav kohus otsustab väitega nõustuda ja vaidlustatud meetme tühistada, ta enam kohustatud analüüsima teisi hageja esitatud väiteid. Kohus võib oma tühistamisotsuse põhistada vaid ühega hageja esitatud väidetest.

93. On tõsi, et teatud juhtudel on ühenduse kohus otsustanud hageja esitatud teiste väidete analüüsimist jätkata vaatamata sellele, et on otsustanud vaidlustatud meetme tühistada. Ühenduse kohtul tuleb siiski iseseisvalt hinnata, kas korrakohane õigusemõistmine sellist otsust õigustab, ning ta ei ole mingil juhul kohustatud seda analüüsi tegema või oma valikut selles osas põhjendada.

94. Arvestades neid asjaolusid, teen seega Euroopa Kohtule ettepaneku lükata AST-i ja KTS-i esitatud neljas väide tagasi.

„174 Komisjoni ülesanne on tõestada mitte üksnes kartellikokkuleppe olemasolu, vaid ka selle kestust [...]“.

E. Viies väide, mis puudutab rikkumise kestuse hindamisvigu

175 Käesolevas asjas tuleb analüüsida, kas komisjon on täitnud tõendamiskohustust, kui ta sedastas, et kooskõlastatud tegevus jätkus kuni otsuse vastuvõtmise päevani [...].

95. Viienda väite on esitanud kõik kolm hagejaks olevat ettevõtjat.

176 Kõigepealt on oluline meelde tuletada, et kartellikokkuleppe eesmärk oli see, et roostevabast terasest lametoodete tootjad kasutaksid sulami lisamaksu arvutamise meetodil samu normväärtusi lõpphindade tõstmiseks, millest sulami lisamaks moodustas olulise osa.

96. Hagejad väitsid esimeses kohtuastmes, et komisjon hindas rikkumise kestust valesti, kui ta järeldas, et kooskõlastatud tegevus algas Madridi kohtumisel 1993. aasta detsembris ja jätkus vaidlusaluse otsuse vastuvõtmiseni. Nende sõnul oli sulami lisamaksu arvutamise meetodi normväärtuse muutmine, mida Madridi kohtumisel otsustati, vaid hetkeline, aga mitte pidev.

177 Otsusest nähtuvalt sai kartellikokkuleppe alguse Madridi 16. detsembri 1993. aasta kohtumisest, kui osalenud ettevõtjad otsustasid alates 1. veebruarist 1994 kohaldada niiviisi arvutatud sulami lisamaksu. Ta sedastas veel, et need ettevõtjad, sealhulgas KTN ja AST, rakendasid Madridi kohtumisel kokkulepitud normväärtustel põhineva meetodi alusel arvutatud sulami lisamaksu oma müügitoodetele Euroopas alates viimati nimetatud kuupäevast, välja

97. Esimese Astme Kohus lükkas selle väite tagasi alljärgnevatel põhjustel:³⁴

³⁴ — Eespool viidatud kohtuotsus KTS ja AST v. komisjon. Vt ka eespool viidatud kohtuotsus Acerinox v. komisjon, punktid 55–66.

arvatud Hispaanias ja Portugalis. Otsuse 50. põhjenduses märkis ta veel, et üksnes Avesta teatas 1996. aasta novembris sulami lisamaksu teistsuguse arvutusmeetodi kasutamisest.

toobri 1991. aasta otsus kohtuasjas T-2/89: Petrofina v. komisjon, EKL 1991, lk II-1087, punkt 212, ja 14. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas T-327/94: SCA Holding v. komisjon, EKL 1998, lk II-1373, punkt 95). See on nii eriti siis, kui kartelli mõju on — nagu käesolevas asjas — jätkunud otsuse vastuvõtmiseni, ilma et kartellikokkulepet oleks vormiliselt lõpetatud.

178 Tuleb sedastada, et hagejad ei vaidlusta ega ole haldusmenetluses vaidlustanud asjaolu, et Madridi kohtumisel kokkulepitud sulami lisamaksu normväärtusi ei olnud muudetud enne otsuse vastuvõtmist. Kuna kõnealused ettevõtjad jätkasid viimati nimetatud kohtumisel kokkulepitud normväärtuste tegelikku rakendamist, siis asjaolu, et kartellikokkuleppe rakendamise kestuse suhtes ei tehtud ühtki sõnaselget otsust, ei tõenda, et see oli hetkeline, mitte pidev.

182 Eespool esitatust nähtub, et kuna [KTN, AST ja Acerinox] ei loobunud Madridi kohtumisel kokkulepitud normväärtuste kohaldamisest enne otsuse vastuvõtmist, võis komisjon õigustatult järeldada, et rikkumine jätkus kuni selle kuupäevani.”

[...]

181 Tuleb veel meeles pidada, et siis, kui tegemist on kartellidega, mida ei ole enam olemas, piisab EÜ asutamislepingu artikli 85 ja analoogia alusel ESTÜ asutamislepingu artikli 65 kohaldamiseks sellest, et kartellide mõjud kestaksid edasi pärast seda, kui need on vormiliselt lõppenud (Euroopa Kohtu 15. juuni 1976. aasta otsus kohtuasjas 51/75: EMI Records, EKL 1976, lk 811, punkt 15; 3. juuli 1985. aasta otsus kohtuasjas 243/83: Binon, EKL 1985, lk 2015, punkt 17; samuti Esimese Astme Kohtu 24. ok-

98. Kuigi kaebused on selle punkti osas eriti segased, võib viiendat väidet pidada neljast osast koosnevaks, mida hakkab järgemööda analüüsima.

99. Esimeses osas esitavad KTS ja AST mitmesuguseid argumente, mille eesmärk on tõendada, et kartellikokkulepe ei kestnud 1993. aasta detsembrist 1998. aasta jaanuarini, nagu leidis Esimese Astme Kohus, vaid see lõppes (mõned nädalad) pärast Madridi

kohtumist, kui kehtestati uus sulami lisamaksu arvutamismeetod.³⁵

tegelikult viimati nimetatud kohtumisel kokku lepitud normväärtuse rakendamist [kuni vaidlusaluse otsuse vastuvõtmiseni]”.³⁸

100. Selles osas tuletan meelde, et väljakuununud kohtupraktika³⁶ kohaselt ei ole Euroopa Kohtul pädevust tuvastada fakte ega põhimõtteliselt uurida tõendeid, mida Esimese Astme Kohus on nende faktide tõendamiseks vastu võtnud. Juhul kui need tõendid on hangitud õiguspäraselt, kui on järgitud tõendamiskoormise ning tõendite hankimise suhtes kohaldatavaid õiguse üldpõhimõtteid ja menetlusnorme, on üksnes Esimese Astme Kohus pädev hindama talle esitatud tõendite väärtust. Järelikult ei kujuta see hindamine endast — välja arvatud juhul, kui tõendite tähendust on moonutatud — Euroopa Kohtu kontrollile alluvat õiguslikku küsimust.

102. Neil asjaoludel on väite esimene osa ilmselgelt vastuvõetamatu. Kuna apellatsioonkaebuse esitajad ei ole tõendanud ega isegi väitnud, et Esimese Astme Kohus on fakte ja talle esitatud tõendite tähendust moonutanud, on tema hinnang konkurentsieeskirjade rikkumise kestuse kohta tuvastatud fakt, mida ei saa vaidlustada nende apellatsioonkaebuste raames.

103. Väite teine osa puudutab kohtuotsuse Acerinox v. komisjon punkti 63, mis vastab eespool taasesitatud kohtuotsuse KTS ja AST v. komisjon punktile 181.

101. Käesolevas asjas on Esimese Astme Kohus otsustanud komisjoni esitatud tõendite põhjal, et „kartellikokkulepe sai alguse 16. detsembri 1993. aasta Madridi kohtumisest”³⁷ ja et „asjaomased ettevõtjad jätkasid

104. Acerinox leiab, et selles punktis on rikutud õigusnormi, sest ükski Esimese Astme Kohtu viidatud kohtuotsustest ei toeta argumenti, mille kohaselt EÜ artiklit 81 ja ESTÜ asutamislepingu artiklit 65 saaks kohaldada kartellide suhtes, mida ei ole enam olemas, kuid mille „mõju kestab edasi pärast seda, kui need on vormiliselt lõppenud”. Kõnealuste kohtuotsuste analüüsimine vastupidi tõendab, et EÜ artikli 81 kohalda-

35 — Vt AST-I apellatsioonkaebus (punktid 12 ja 14–17) ja KTS-I apellatsioonkaebus (punktid 11, 12, 16, 17 ja 19).

36 — Vt hiljutiste näidetena 8. mai 2003. aasta otsus kohtuasjas C-122/01 P: T. Port v. komisjon (EKL 2003, lk I-4261, punkt 27) ja 9. juuli 2004. aasta määrus kohtuasjas C-116/03: Fichtner v. komisjon (kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punkt 33).

37 — Eespool viidatud kohtuotsus KTS ja AST v. komisjon, punkt 177 ja eespool viidatud kohtuotsus Acerinox v. komisjon, punkt 57.

38 — Eespool viidatud kohtuotsus KTS ja AST v. komisjon, punkt 178 ja eespool viidatud kohtuotsus Acerinox v. komisjon, punkt 60.

miseks nõuab ühenduse kohus alati ettevõtjate vahelise kooskõlastatud tegevuse olemasolu. Selline asjaolu käesolevas asjas puudub, sest pooltevaheline kooskõlastatud tegevus lõppes juba 1994. aasta esimeste kuude jooksul.

tühistamiseni, sest selle kohtuotsuse resolütiivosa põhineks endiselt asjaolul, et Esimese Astme Kohtu sõnul kestis kartellikokkulepe ja seega kooskõlastatud tegevus alates 1993. aasta detsembrist kuni 21. jaanuarini 1998.

105. Nagu komisjon rõhutab, põhineb see etteheide vääräl eeldusel. Acerinox lähtub põhimõttest, et Esimese Astme Kohtu sõnul on kartellikokkulepe kestnud vaid mõned nädalad (Madridi kohtumisest kuni 1994. aasta alguseni), kuid selle mõju on kestnud edasi pärast selle lõppemist.

108. KTS ja AST heidavad väite kolmandas osas Esimese Astme Kohtule ette seda, et ta on lisanud haldusmenetluse konkurentsieskirjade rikkumise kestusesse. Nende sõnul on selline lisamine vastuolus õiguspärase ootuse põhimõttega, sest komisjon jättis neid haldusmenetluse käigus arusaadaval viisil teavitamata oma seisukohast, et rikkumine kestis edasi.

106. Nagu eespool on märgitud, on Esimese Astme Kohus leidnud, et kooskõlastatud tegevus algas Madridi kohtumisel 1993. aasta detsembris ja et see jätkus vaidlusaluse otsuse vastuvõtmiseni 21. jaanuaril 1998.

109. Tuleb meeles pidada, et käesolevas asjas on Esimese Astme Kohus leidnud, et komisjon teavitas apellatsioonkaebuse esitajaid arusaadaval viisil sellest, et rikkumine kestis haldusmenetluse ajal edasi. Kohtuotsuse KTS ja AST v. komisjon punktis 215 on ta otsustanud järgmist:

107. Selles olukorras on Acerinoksi esitatud etteheide ainetu.³⁹ Isegi kui oletada, et see on põhjendatud (st kui Esimese Astme Kohus oleks tegelikult tõlgendanud valesti enda viidatud kohtupraktikat), ei saa see etteheide viia vaidlustatud kohtuotsuse

„[...] [komisjonile] ei saa ette heita seisukoha võtmist, mille kohaselt oli rikkumine pidev, ilma sellest haldusmenetluse käigus teatamata. Teise vastuväiteteatise punktis 50 märkis komisjon selgelt, et „kooskõlastus sai alguse Madridi kohtumisel 1993. aasta detsembris ning on sellest ajast jätkunud”.

39 — Tuletan meelde, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt lükkab Euroopa Kohus kohe tagasi etteheited, mis on suunatud põhjenduste kohta, mille Esimese Astme Kohus on esitanud teise võimalusena või täiendavalt. Euroopa Kohus leiab, et kuna Esimese Astme Kohtu otsuse resolütiivosa põhineb teistel põhjendustel, mis on esitatud esimese võimalusena, ei saa sellised etteheited viia vaidlustatud kohtuotsuse tühistamiseni ja seetõttu on need ainetud (vt lühitise näitena eespool viidatud kohtuotsus T. Port v. komisjon, punktid 16, 17 ja 30–33 ning kõnealuses kohtuasjas esitatud ettepanek, punkt 23).

110. Sellises olukorras on väite kolmas osa ilmselgelt vastuvõetamatu. Kuna apellatsioonkaebuse esitajad ei ole tõendanud ega isegi väitnud, et Esimese Astme Kohus on fakte ja tõendite tähendust selles osas moonutanud, moodustab tema hinnang hagejatelt haldusmenetluses saadud informatsiooni kohta fakte ja tõendeid puudutava hinnangu, mida ei saa vaidlustada käesolevate apellatsioonkaebuste raames.

111. Igal juhul on väite see osa ilmselgelt põhjendamata.

112. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei või õiguspärase ootuse põhimõttele viidata isik, kes on toime pannud kehtiva korra ilmselge rikkumise.⁴⁰ Ettevõtja, kes võtab omaks konkurentsivastase käitumise, ei või tugineda selle põhimõtte rikkumisele ettekäändel, et komisjon ei olnud talle sõnaselgelt teatanud, et tema käitumine tähendas rikkumist.

40 — Vt mh 12. detsembri 1985. aasta otsus kohtuasjas 67/84: Sideradria v. komisjon (EKL 1985, lk 3983, punkt 21); 16. mai 1991. aasta otsus kohtuasjas C-96/89: komisjon v. Madalmaad (EKL 1991, lk I-2461, punkt 30); 24. aprilli 1996. aasta otsus hädetud kohtuasjades T-551/93 ja T-231/94–T-234/94: Industrias Pesqueras Campos jt v. komisjon (EKL 1996, lk II-247, punkt 76); 29. septembri 1999. aasta otsus kohtuasjas T-126/97: Sonasa v. komisjon (EKL 1999, lk II-2793, punkt 34); 26. septembri 2002. aasta otsus kohtuasjas T-199/99: Sgaravatti Mediterranea v. komisjon (EKL 2002, lk II-3731, punkt 111); 13. märtsi 2003. aasta otsus kohtuasjas T-125/01: José Martí Peix v. komisjon (EKL 2003, lk II-865, punkt 107) ja 9. aprilli 2003. aasta otsus kohtuasjas T-217/01: Forum des migrants v. komisjon (EKL 2003, lk II-1563, punkt 76).

113. Selles osas on apellatsioonkaebuse esitajate argumente raske mõista. Kokkuvõttes tähendab see, et ettevõtja võib rikkuda konkurentsieeskirju nii kaua, kui komisjon ei ole pööranud tähelepanu tema käitumise rikkuvale laadile. On ilmne, et ei saa nõustuda asutamislepingu konkurentsieeskirjade loogika sellise ümberpööramisega.

114. Acerinox väidab väite neljandas osas, et Esimese Astme Kohus rikkus enda põhjendamiskohustust. Ta tuletab meelde, et ta väitis Esimese Astme Kohtus, et rikkumine lõppes 1994. aasta juulis sel põhjusel, et sel kuupäeval jõudis nikli hind oma algele tasemele. Esimese Astme Kohus lükkas selle argumenti asjassepuutumatus tõttu tagasi „muid selgitusi andmata”.⁴¹

115. Üksnes kohtuotsuse Acerinox v. komisjon punkti 62 lugemisest piisab, et märgata, et etteheide on ilmselgelt põhjendamata. Esimese Astme Kohus märkis selles punktis:

„[...] hageja argument, mille kohaselt kartellikokkulepe kestis kõige rohkem 1994. aasta juulini, kui nikli hind „jõudis algele tasemele”, on asjassepuutumatu ja tuleb tagasi lükata. Selles osas, milles rikkumise objektiks olevate sulamielementide normväärtused jäid samaks, ei tähendanud asjaolu, et nikli

41 — Acerinoksi apellatsioonkaebus (punkt 43).

hind pöördus teatud kuupäeval tagasi oma algsele tasemele mitte seda, et rikkumine ei toonud enam kaasa konkurentsivastaseid mõjusid, vaid üksnes seda, et sulami lisamaksu tuli täpselt arvutada seda arengut arvesse võttes”.

komisjoni teatist, mis käsitleb kaitset trahvide eest ja trahvide vähendamist kartellide puhul.⁴²

116. Vastupidi sellele, mida väidab Acerinox, on Esimese Astme Kohus esitanud argumendi tagasilükkamise põhjused ja seega oma ametliku põhjendamiskohustuse täitnud.

119. See teatis sisaldab sätteid komisjoni nn leebema kohtlemise poliitika kohta, teisisõnu sooduskohtlemise kohta, mida komisjon kohaldab haldusmenetluses koostööd teinud ettevõtjate suhtes, kelle abil oli tal võimalik tuvastada konkurentsieeskirjade rikkumine (hõlpsamalt) ja vajadusel rikkumine lõpetada. Kuigi teatis asendati 2002. aastal,⁴³ kohaldati seda vaidlusaluse otsuse vastuvõtmisel.

117. Neil asjaoludel teen Euroopa Kohtule ettepaneku lükata kogu viies väide tagasi.

F. Kuues väide, mis puudutab kaitseõiguse, võrdse kohtlemise põhimõtte ja õiguspärase ootuse põhimõtte rikkumist

120. Teatistes on esitatud kolm erinevat olukorda, milles võib ettevõtjale määratavat trahvi vähendada. Esimene on teatise punktis B sätestatud olukord, kus ettevõtja teatab komisjonile salajasest kartellikokkuleppest enne, kui komisjon on otsustanud kontrollimist alustada: sellel juhul võib trahvi vähendada vähemalt 75% võrra. Teine juht, mida nimetatakse teatise punktis C, on see,

118. Kuues tühistamisväide on suunatud Esimese Astme Kohtu hinnangu vastu, mis puudutab hagejate koostööd haldusmenetluse ajal. See hinnang puudutab muu hulgas

42 — EÜT 1996, C 207, lk 4 (edaspidi „koostööteatis”).

43 — Komisjoni teatis, mis käsitleb kaitset trahvide eest ja trahvide vähendamist kartellide puhul (EÜT 2002, C 45, lk 3; ELT eriväljaanne 08/02, lk 155).

kus ettevõtja on teatanud salajasest kartelist pärast seda, kui komisjon on otsustanud kontrollimist alustada, kuid ei ole siiski saadud piisavaid tõendeid otsuse vastuvõtmiseni viiva menetluse algatamiseks; sel juhul võib trahvi vähendada 50–75% võrra.

121. Viimast olukorda nimetatakse teatise punktis D, mis näeb ette, et „[k]ui ettevõtja teeb koostööd ilma, et oleksid täidetud kõik [punktides] B ja C nimetatud tingimused, vähendatakse trahvisummat, mis oleks talle ilma koostööta määratud, 10–50% võrra”. Kõnealuse punkti D lõige 2 täpsustab järgmist:

„Selline olukord võib esineda eelkõige, kui:

— ettevõtja esitab komisjonile enne vastuväiteteatise saatmist informatsiooni, dokumente või teisi tõendeid, mis aitavad toimunud rikkumise olemasolu kinnitada,

— ettevõtja teatab komisjonile pärast vastuväiteteatise saamist, et ta ei vaidle vastu komisjoni süüdistuste aluseks olevate faktide sisulisele õigsusele.”

122. Käesolevas asjas on komisjon leidnud, et kõigi kõnealuste ettevõtjate suhtes võib teatise punkti D kohaldada erinevalt.

123. Vaidlusaluse otsuse põhjenduste punktides 97–101 märkis komisjon, et Usinori ja Avesta on teinud ulatuslikumat koostööd kui teised ettevõtjad. Komisjoni sõnul tunnistasid need kaks ettevõtjat muu hulgas konkurentsieskirjade rikkumist. Seevastu teised ettevõtjad ja eelkõige KTN, AST ja Acerinox vaidlustasid konkurentsieskirjade rikkumise ega esitanud selliseid faktilisi asjaolusid ja tõendeid, mida komisjon ei oleks juba teadnud. Komisjon leidis, et need asjaolud õigustavad trahvi vähendamist 10% võrra kõikide ettevõtjate osas, välja arvatud Avesta ja Usinori osas, kelle trahve vähendati 40% võrra.

124. Apellatsioonkaebuse esitajad vaidlustasid selle otsuse Esimese Astme Kohtus. Nad viitasid Esimese Astme Kohtus sellele, et komisjon ei järginud punkti D ning võrdse kohtlemise põhimõtet, kui ta leidis, et hagejad ei olnud esitanud uusi asjaolusid.

125. Esimese Astme Kohus nõustus esimese etteheitega. Ta leidis, et kõnealuste ettevõtjate (KTN, AST, Acerinox ja Usinor) osutatud koostöö tase oli võrreldav, sest nad kõik olid samas haldusmenetluse etapis ja analoo-

gilises olukorras esitanud komisjonile sarnast informatsiooni. Seetõttu vähendas ta hagejatele määratud trahve 20% võrra komisjoni antava 10% asemel.

rina ei tuleks käsitleda asjaolu, et ettevõtjad ei vaidlustanud komisjoni poolset faktide õiguslikku kvalifikatsiooni, tuleb kindlaks teha, kas sel alusel toimunud vähendamine on vastuolus koostööteatisega ja rikub õiguspärase ootuse põhimõtet ning kaitseõigust, nagu väidavad hagejad.

126. Teises etteheites süüdistasid hagejad komisjoni selles, et komisjon asus seisukohale, nagu oleks hagejad vaidlustanud konkurentsieeskirjade rikkumise. Hagejad väitsid, et haldusmenetluse ajal nad tunnistasid kartelli olemasolu ja et igal juhul ei saa konkurentsieeskirjade rikkumise tunnistamist kasutada trahvide vähendamise tegurina.

273 Kõigepealt tuleb sedastada, et kuigi koostööteatise punkti D lõige 2 mainib tegelikult olukorda, milles ettevõtja teatab pärast vastuväiteteatist komisjonile, et ta ei vaidlusta komisjoni süüdistuste aluseks olevate faktide sisulist õigsust, ei saa seda siiski tõlgendada nii, et see tähendab üksnes seda liiki koostööd.

127. Esimese Astme Kohus otsustas toimekus sisalduvate dokumentide põhjal, et hagejad ei tunnistanud haldusmenetluses rikkumise olemasolu sõnaselgelt: nad piirdusid neile etteheidetud faktide sisulise õigsuse tunnistamisega.⁴⁴ Seejärel esitas Esimese Astme Kohus järgmise arutluskäigu:⁴⁵

274 Koostööteatise punktis D 2 ette nähtud koostööliikide loetelu on üksnes suunav, nagu kinnitab määrsõna „eelkõige” kasutamine.

„272 Teiseks, selles osas, kus hagejad väidavad veel, et trahvide vähendamise tegu-

275 Samuti tuleb meelde tuletada, et viimati nimetatud teatis puudutab ka olukordi, kus üks ettevõtjatest on komisjonile kartellist juba teatanud enne komisjoni

44 — Kohtuotsus KTS ja AST v. komisjon, punktid 260–268, ja kohtuotsus Acerinox v. komisjon, punkt 147.

45 — Kohtuotsus KTS ja AST. Vt ka kohtuotsus Acerinox v. komisjon, punktid 145–150.

kontrolli (teatise punkt B) või pärast seda, kui komisjon on läbi viinud kontrolli, mille jooksul ei ole siiski saadud piisavaid tõendeid otsuse vastuvõtmiseni viiva menetluse alustamiseks (teatise punkt C). Asjaolu, et nimetatud teatises nähti ette rikkumise tunnistamise võimalus haldusmenetluse selles staadiumis, ei välista rikkumise tunnistamist hilisemas staadiumis.

276 Lisaks kergendab kartelli olemasolu tunnistamine komisjoni tööd uurimisel rohkem kui pelk faktide sisulise õigsuse tunnistamine.

277 Kuna komisjonil tuleb hinnata ettevõtjate poolt tehtava koostöö taset, rikkumata võrdse kohtlemise põhimõtet, ei olnud põhjendatud AST-i õiguspärase ootuse tekkimine asjaolu tõttu, et ei tehta vahet faktide sisulist õigsust tunnustanud ettevõtjatel ja neil ettevõtjatel, kes on ka kartelli olemasolu tunnistanud.

278 Lõpuks, KTN-i argumendiga, mille kohaselt karistas komisjon tegelikult kaitseõigust kasutanud ettevõtjaid, ei

saa nõustuda. Ta ei ole sugugi väitnud, et komisjon oli koostöö põhjal trahve vähendades kohustanud KTN-i andma käesolevas asjas selliseid vastuseid, mis oleks ta viinud rikkumise olemasoluga nõustumiseni [...]”.

128. Järelikult kinnitas Esimese Astme Kohus, et komisjonil oli õigus vähendada trahve suuremas ulatuses neil ettevõtjatel, kes tunnistasid kartellikokkuleppe olemasolu, kui neil, kes tunnistasid neile etteheidetavate faktide sisulist õigsust.

129. Apellatsioonkaebuse esitajad vaidlustavad kuuendas väites Esimese Astme Kohtu hinnangu. Nad on esitanud kolm etteheidet.

130. Esiteks leiavad nad, et Esimese Astme Kohus rikkus kaitseõigust ja eriti õigust keelduda enda vastu ütluste andmisest, mida on tunnustatud 18. oktoobri 1989. aasta otsusega kohtuasjas Orkem v. komisjon.⁴⁶ Selles osas, kus Esimese Astme Kohus on nõustunud, et trahve võib vähendada suuremas ulatuses neil ettevõtjatel, kes on tunnista-

⁴⁶ — Kohtuasi 374/87 (EKL 1989, lk 3283; edaspidi „kohtuotsus Orkem”).

tanud rikkumise olemasolu, on tema arutluskäik julgust kahandav või isegi karistav ettevõtjate suhtes, kes kasutavad kaitseõigust ja vaidlustavad õigusliku kvalifikatsiooni, mille on komisjon faktidele andnud.

131. Acerinox lisab, et kohtuotsuses Orkem tehti selgelt vahet leebemal kohtlemisel tõendite esitamise eest (mis on seaduslik) ja leebemal kohtlemisel süü ülestunnistamise eest (mis on ebaseaduslik). Acerinoksi sõnul on Esimese Astme Kohtu arutluskäik kõnealuse eristamisega vastuolus, sest selles premeeritakse süü ülestunnistust.

132. Teiseks leiavad apellatsioonkaebuse esitajad, et Esimese Astme Kohtu hinnang on vastuolus võrdse kohtlemise põhimõttega. Nad tuletavad meelde, et Esimese Astme Kohus otsustas vaidlustatud kohtuotsuses, et nende koostöö haldusmenetluse ajal oli „võrreldav” Usinori koostööga. Sellises olukorras ei ole objektiivne põhjus Usinori trahvi täiendavaks vähendamiseks üksnes asjaolu, et ta oli tunnistanud ka kartelli olemasolu. Seda enam, et komisjoni ainupädevusse kuulub haldusmenetluses faktidele õigusliku kvalifikatsiooni andmine ja puudub alus järelduseks, et sellise kvalifikatsiooniga nõustumine võiks kergendada komisjoni uurimistööd, mis määratluse kohaselt puudutab faktilisi, aga mitte õiguslikke asjaolusid.

133. Kolmandaks väidavad apellatsioonkaebuse esitajad, et Esimese Astme Kohtu arutluskäik on vastuolus õiguspärase ootuse põhimõttega. Koostööteatis ei sisalda midagi niisugust, mis võimaldaks arvata, et trahvi vähendatakse suuremas ulatuses kartelli olemasolu tunnistanud ettevõtjatel. Koostööteatise punkti D lõige 2 puudutab seevastu olukordi, milles ettevõtjad ei vaidlusta „faktide sisulist õigust”.⁴⁷

134. Enne erinevate etteheidete uurimist on kasulik meeles pidada, et ühenduse kohus on juba tunnistanud leebema kohtlemise kokkuvõtvastuolus kaitseõigusega ja eelkõige kohtuotsuses Orkem kinnitatud õigusega keelduda enda vastu ütluste andmisest. Euroopa Kohus ja Esimese Astme Kohus leidsid kohtuotsuses Finnboard v. komisjon⁴⁸ ja kohtuotsuses BPB De Eendracht v. komisjon,⁴⁹ et trahvist vabastamine või trahvi vähendamine haldusmenetluses osutatud

47 — KTS esitas oma apellatsioonkaebuses ka täiendava argumendi, mis puudutab haldusmenetluses tema poolt esitatud avalduse sisu mittemõistmist. KTS väidab, et vastupidiselt sellele, mida järeldas Esimese Astme Kohus, on ta sõnaselgelt tunnistanud kartelli olemasolu haldusmenetluses, mistõttu Esimese Astme Kohus oleks pidanud vähendama tema trahvi sama palju kui Usinoril. Minu arvates on see argument ilmselgelt vastuvõetamatu. Esimese Astme Kohus on otsustanud kohtuotsuse KTS ja AST v. komisjon punktides 262–267 kohtuasja toimikus sisalduvate dokumentide alusel, et KTS ei tunnistanud kartelli olemasolu haldusmenetluses. Kuna KTS ei ole tõendanud ega isegi väitnud, et Esimese Astme Kohus oleks tõendite tähtsust moonutanud, on Esimese Astme Kohtu järeldus, mille kohaselt KTS on vaidlustanud kartelli olemasolu, hinnang tõendite kohta, mida ei saa vaidlustada käesolevate apellatsioonkaebuste raames.

48 — 16. novembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-298/98 P: Finnboard v. komisjon (EKL 2000, lk I-10157, punkt 58).

49 — 14. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas T-311/94: BPB Eendracht v. komisjon (EKL 1998, lk II-1129, punktid 323 ja 324).

koostöö eest ei pannud ettevõtjaid end süüdi tunnistama ega viinud nende karistamiseni kaitseõiguse teostamise eest.⁵⁰

otsused võivad olla vastuolus kaitseõigusega, sest neis määratakse ettevõtjatele karistus- makse või trahvi vormis karistus, kui nad vastamisest keelduvad.⁵⁴

135. Seda kohtupraktikat seletab osakaal, mis on sunni mõistel õiguses keelduda enda vastu ütluste andmisest. Et seda õigust saaks pidada rikutuks, on vaja, et asjaomast isikut tegelikult *sunniti* esitama rikkumist tõendada võivat teatud teavet või tõendeid.⁵¹

137. Sundi puudutavat asjaolu mainitakse ka Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikas. Kõnealune kohus leiab, et õigust vaikida on rikutud üksnes siis, kui isikut on sunnitud esitama teavet, mis võib rikkumist tõendada.⁵⁵ Seevastu juhul, kui asjaomast isikut ei ole sunnitud rääkima või teavet esitama, ei ole enda vastu ütluste andmisest keeldumise õigust rikutud.⁵⁶

136. Seega oli võimalik järeldada, et nõukogu 6. veebruari 1962. aasta määruse nr 17, esimene määrus asutamislepingu artiklite 85 ja 86 rakendamise kohta,⁵² artikli 11 lõike 1 kohased teabenõuded olid kooskõlas õigusega keelduda enda vastu ütluste andmisest, sest sellises olukorras ei ole ettevõtjad kohustatud vastama komisjoni küsimustele.⁵³ Seevastu määruse nr 17 artikli 11 lõike 5 alusel tehtud informatsiooniuete

138. Järelikult on ühenduse kohtud tunnustanud leebema kohtlemise seaduslikkust. Nad on märkinud, et isegi kui see praktika õhutab ettevõtjaid tegema komisjoniga koostööd, ei sunni see neid sugugi edastama faktilisi asjaolusid või tõendeid, sest ettevõtja

50 — Vt ka kohtujurist Mischo ettepanek eespool viidatud kohtuasjas *Finnboard v. komisjon*, punktid 22–27.

51 — 15. oktoobri 2002. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P—C-252/99 P ja C-254/99 P: *Limburgse Vinyl Maatschappij jt v. komisjon* (EKL 2002, lk I-8375, punkt 275).

52 — EÜT 1962, 13, lk 204; ELT eriväljaanne 08/01, lk 3.

53 — 20. aprilli 1999. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-305/94–T-307/94, T-313/94–T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 ja T-335/94: *Limburgse Vinyl Maatschappij jt v. komisjon* (EKL 1999, lk II-931, punktid 455–457), mida on kinnitatud eespool viidatud Euroopa Kohtu otsusega *Limburgse Vinyl Maatschappij jt v. komisjon* (punkt 279).

54 — Vt mh eespool viidatud kohtuotsus *Orkem*, punktid 34 ja 35, ja eespool viidatud Euroopa Kohtu otsus *Limburgse Vinyl Maatschappij jt v. komisjon*, punkt 279, ning 20. veebruari 2001. aasta otsus T-112/98: *Mannesmannröhren-Werke v. komisjon* (EKL 2001, lk II-729, punkt 67 jj).

55 — Vt Euroopa Inimõiguste Kohtu 25. veebruari 1993. aasta otsus kohtuasjas *Funke, A-seeria*, nr 256 A, punkt 4; Euroopa Inimõiguste Kohtu 17. detsembri 1996. aasta otsus kohtuasjas *Saunders v. Ühendkuningriik* (kogumikus *Recueil des arrêts et décisions* 1996-VI, lk 2044, punktid 68–76) ja Euroopa Inimõiguste Kohtu 3. mai 2001. aasta kohtuasjas *J. B. v. Šveits* (kogumikus *Recueil des arrêts et décisions* 2001-III, lk 436, punktid 65 ja 66).

56 — Vt Euroopa Inimõiguste Kohtu 8. veebruari 1996. aasta otsus kohtuasjas *Murray v. Ühendkuningriik* (kogumikus *Recueil des arrêts et décisions* 1996-I, lk 30, punkt 50).

otsus neid asjaolusid esitada on alati vabatahtlik.⁵⁷

määratakse karistus üksnes konkurentsieeskirjade rikkumise raskuse ja muude seaduslikult arvestatavate kriteeriumide põhjal ning Euroopa Kohtu ja Esimese Astme Kohtu kontrolli all.

139. Neist asjaoludest lähtudes leian, et Esimese Astme Kohtu poolne eristamine — faktide sisulist õigsust tunnistanud ja kartelli olemasolu tunnistanud ettevõtjate vahel — ei ole kaitseõigusega vastuolus.

142. Järelikult leian ma, et vaidlusalune eristamine ei ole vastuolus kaitseõiguse põhimõttega.

140. Konkurentsieeskirjade rikkumise tunnistamine, samuti nagu faktiliste asjaolude või tõendite esitamine, on ettevõtja jaoks täielikult vabatahtlik. Teda ei sunnita tunnistama kartellikokkuleppe olemasolu või esitama asjaolusid, mis võivad tõendada selle olemasolu. Koostöövalmidus, mida ettevõtja soovib haldusmenetluses üles näidata, on seega üksnes ettevõtja vaba valik ja mitte mingil juhul komisjoni määratud.

143. See eristamine ei näi olevat vastuolus võrdse kohtlemise põhimõttega.

141. Selles osas oleks ekslik uskuda, et Esimese Astme Kohtu poolne eristamine oleks kaitseõigust teostanud ettevõtjate karistamine. Nagu Euroopa Kohus⁵⁸ ja Esimese Astme Kohus⁵⁹ on juba rõhutanud, ei määrata kaitseõigust teostavatele ettevõtjatele sel põhjusel suuremat trahvi. Neile

144. Vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale⁶⁰ keelab võrdse kohtlemise põhimõte kohelda võrreldavaid olukordi erinevalt või erinevaid olukordi ühetaoliselt, välja arvatud siis, kui selline kohtlemine on objektiivselt õigustatud. Käesolevas asjas on faktide sisulist õigsust ja kartelli olemasolu tunnistanud ettevõtjate erinev kohtlemine õigustatud objektiivsel põhjusel, mis on seotud komisjoni töökoormuse kergendamisega.

57 — Vt selle kohta ka Wils, W., „The Commission notice on the non-imposition or reduction of fines in cartel cases: a legal and economic analysis”, *E. L. Rev.*, 1997, lk 125–140 (lk 137).

58 — Eespool viidatud 16. novembri 2000. aasta kohtuotsus *Finnboard v. komisjon*, punkt 58, ja selles kohtuasjas esitatud kohtujurist Mischo ettepanek, punkt 24.

59 — Eespool viidatud kohtuotsus *BPB De Eendracht v. komisjon*, punkt 323, ja 14. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas *T-347/94: Mayr-Melnhof Kartongesellschaft v. komisjon* (EKL 1998, lk II-1751, punkt 308).

60 — Vt eelkõige 13. detsembri 1984. aasta otsus kohtuasjas 106/83: *Sermide* (EKL 1984, lk 4209, punkt 28) ja 28. juuni 1990. aasta otsus kohtuasjas *C-174/89: Hoche* (EKL 1990, lk I-2681, punkt 25).

145. Ühenduse kohus on korduvalt sedastanud, et trahvisumma vähendamine on õigus-
tatud üksnes juhul, kui ettevõtja käitumine
võimaldas komisjonil konkurentsieeskirjade
rikkumise lihtsamalt kindlaks teha ja vajadu-
sel see lõpetada.⁶¹

146. Nagu Esimese Astme Kohus on rõhu-
tanud kohtuotsuse KTS ja AST v. komisjon
punktis 276, kergendab kartelli olemasolu
tunnistamine komisjoni tööd palju rohkem
kui pelk faktide sisulise õigsuse tunnistamine.
Viimasel juhul tuleb komisjonil veel
tõendada ettevõtja esitatud faktiliste asjaolu-
ude (näiteks seda, et ta on osalenud kohtu-
misel koos teiste tootjatega) põhjal selle
ettevõtja käitumise konkurentsivastasus (näi-
teks see, et kohtumise eesmärk oli hindade
kooskõlastatud tõstmine). Seevastu esimesel
juhul on komisjon viimasest kohustusest
vabastatud, sest ettevõtja on tunnistanud
oma käitumise konkurentsivastast või rikku-
vat laadi.

147. Minu arvates ei riiva see lähenemisviis
komisjoni pädevust haldusmenetluses. Sõl-
tumata arutelust tema pädevuse sisu kohta,
piisab, kui märkida, et vastupidi sellele, mida
väidavad apellatsioonkaebuse esitajad, ei
toimu trahvi vähendamine täpse õigusliku

61 — Vt eespool viidatud kohtuotsus BPB De Eendracht v.
komisjon, punkt 325; 14. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas
T-338/94: Finnboard v. komisjon (EKL 1998, lk II-1617,
punkt 363, mida on kinnitatud apellatsioonimenetluses
16. novembri 2000. aasta otsusega eespool viidatud kohtuas-
jas Finnboard v. komisjon) ja eespool viidatud kohtuotsus
Mayr-Melnhof v. komisjon, punkt 330.

kvalifikatsiooniga nõustumise tõttu (näiteks
seda, et ettevõtja käitumine tähendab hinna-
kokkulepet EÜ artikli 81 lõike 1 punkti a
tähenduses), vaid kõnealuse käitumise kon-
kurentsivastasusega (näiteks see, et koosolu-
eku eesmärk oli hindade ühine suurenda-
mine) nõustumise tõttu. Seega ei paluta
ettevõtjatel esitada täpne õiguslik kvalifikat-
sioon, mis on üksnes komisjoni kohustus.

148. Viimase etteheite osas leian, et komis-
jonipoolne eristamine ei ole vastuolus õigus-
pärase ootuse põhimõttega.

149. Piisab, kui märkida, et komisjon kasutas
vaidlusalust eristamist juba enne koostöötea-
tise vastuvõtmist. Eespool viidatud kohtuas-
jas Finnboard v. komisjon vähendas ta trahvi
kahe kolmandiku võrra ettevõtjatel, kes
tunnistasid konkurentsieeskirjade rikkumist,
samas kui faktide sisulist õigsust tunnistanud
ettevõtjatel vähendas ta trahvi vaid kolman-
diku võrra.⁶² Esimese Astme Kohus leidis,
ning Euroopa Kohtu seisukoht sellest ei

62 — Vt kohtujurist Mischo ettepanek eespool viidatud kohtuasjas
Finnboard v. komisjon, punkt 13.

erinenud, et see eristamine oli eelkõige õigustatud asjaomaste ettevõtjate käitumise tõttu haldusmenetluses.⁶³

V. Vastuapellatsioon

150. Vastupidi sellele, mida väidavad apellatsioonkaebuse esitajad, ei ole põhjust arvata, et komisjon otsustas vaidlusalusest eristamisest loobuda teatise raames. Vastupidi, teatise punkti D lõikest 2 ja määrsõna „eelkõige“ kasutamisest nähtub selgelt, et faktide sisulise õigsuse tunnistamine on vaid üks neist käitumistest, mis võivad tänu koostööle kaasa tuua trahvi vähendamise.

151. Sellises olukorras ei ole Esimese Astme Kohus rikkunud õigusnormi, kui ta leidis, et komisjonil oli õigus vähendada trahvi suuremas ulatuses kartellikokkuleppe olemasolu tunnistanud ettevõtjatel kui neil, kes piirdusid faktide sisulise õigsuse tunnistamisega.

152. Seega teen Euroopa Kohtule ettepaneku lükata tagasi apellatsioonkaebuse esitajate kuues väide.

153. Vastuapellatsioon on esitatud kohtuotsuse KTS ja AST v. komisjon punktide 55–68 vastu, mis tühistasid vaidlusaluse otsuse selles osas, kus KTN-i peeti vastutavaks konkurentsieeskirjade rikkumise eest, mille pani toime Thyssen Stahl.

154. KTS väitis Esimese Astme Kohtus, et vaidlusalune otsus rikkus ESTÜ asutamislepingu artikli 36 esimest lõiku sel põhjusel, et rikuti tema õigust ärakuulamisele seoses Thyssen Stahli tegevusega.

155. Esimese Astme Kohus nõustus selle väitega järgmises sõnastuses:

„55 Kaitseõigused, millele KTS on viidanud, on käesolevas asjas tagatud ESTÜ asutamislepingu artikli 36 esimeses lõigus, mille kohaselt tuleb komisjonil enne selles asutamislepingus sätestatud rahatrahvide määramist anda asjaomasele isikule võimalus oma seisukoha esitamiseks.

56 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on kaitseõiguse tagamine igasuguses menetluses, mis toob kaasa sanktsioone, üks ESTÜ asutamislepingu artikli 36

63 — Eespool viidatud Esimese Astme Kohtu otsus Finnboard v. komisjon, punktid 364 ja 365, ja eespool viidatud Euroopa Kohtu otsus Finnboard v. komisjon, punkt 58.

- esimeses lõigus tagatud aluspõhimõttest, mida tuleb järgida kõigis olukordades, isegi kui see puudutab haldusmenetlust. Ta tuletas õigesti meelde, et selle põhimõtte järgimine nõuab, et asjaomasele ettevõtjale antakse tegelik võimalus haldusmenetluse alustamisel teha teatavaks oma seisukoht viidatud faktiliste asjaolude ja olukordade asetleidmise ja asjakohasuse kohta, samuti dokumentide kohta, millele komisjon tugineb oma põhjendustes [...]. Eelkõige järeldeb sellest, et komisjon saab võtta arvesse üksnes neid fakte, mida asjaomasel isikul on olnud võimalik selgitada [...].
- 57 Samuti tuleb meelde tuletada, et põhimõtteliselt peab selle eest vastutama füüsiline või juriidiline isik, kes oli rikkumise toimepanemise ajal asjaomase ettevõtja juhatuses, isegi kui rikkumist sedastava otsuse vastuvõtmise päeval läks vastutus ettevõtja käitumise eest üle teisele isikule [...].
- 58 Käesolevas asjas nähtub kohtuasja toimumis sisalduvatest dokumentidest esiteks see, et KTN ja Thyssen Stahl olid mõlemad 24. aprilli 1997. aasta vastuväiteteatise adressaadid ja et mõlemad ettevõtjad vastasid sellele eraldi oma esindajate kirjaga 30. juunil 1997. KTN on vastuväiteteatisele antavas vastuses ka sõnaselgelt märkinud, et ta esitab oma märkused „KTN-i nimel ja huvides“.
- 59 On selge, et KTN, kelle õigusjärglane on KTS, nõustus oma 23. juuli 1997. aasta kirjas võtma vastutuse Thyssen Stahlile alates 1993. aastast süüks arvatud tegude eest, hoolimata asjaolust, et Thyssen Stahli tegevus asjaomaste toodete valdkonnas läks talle üle alates 1. jaanuarist 1995.
- 60 KTN on eespool mainitud kirjas märkinud sõnaselgelt järgmist:
- „Olete eespool viidatud menetluses [asi IV/35.814 — KTN] palunud Thyssen Stahli seaduslikult esindajalt [...], et [KTN] sõnaselgelt kinnitaks, et võttis vastutuse Thyssen Stahli võimalike tegude eest pärast Thyssen Stahli roosteavabast terasest lametoodete tegevuse üleminekut selles osas, kus küsimus on käesoleva menetluse esemeks olevates roosteavabast terasest valmistatud lametoodetes ja puudutab kuni 1993. aastani kestnud ajavahemikku. Selles kirjas kinnitame seda sõnaselgelt.“
- 61 Komisjon on otsuse 102. põhjenduses järeldanud sellest avaldusest, et seda tuleb arvestada otsuse resolutiivosas. Komisjon on seetõttu pidanud KTN-i

vastutavaks Thyssen Stahli tegude eest, mida peetakse olevat vastuolus ESTÜ asutamislepingu artikli 65 lõikega 1 [...], ja on seetõttu määranud talle trahvi nende faktide põhjal, milles on süüdistatud Thyssen Stahli [...]. Komisjon on selles osas leidnud otsuse 78. põhjenduses, et konkurentsieeskirjade rikkumine, milles Thyssen Stahli süüdistatakse, on kestnud ajavahemikus 1993. aasta detsembrist, kui toimus Madridi kohtumine, kus roostevabast terasest lametoodete tootjad alustasid kooskõlastatud tegevust, kuni 1. jaanuarini 1995, kui Thyssen Stahli äritegevus selles valdkonnas lõpetati.

62 Oluline on rõhutada, et ei ole vaidlustatud seda, et komisjonil oli KTN-i 23. juulil 1997 esitatud avaldust arvesse võttes erandkorras õigus pidada viimati nimetatut vastutavaks Thyssen Stahli süülike käitumise eest alates 1993. aasta detsembrist kuni [...] 1. jaanuarini 1995 [...].

63 Siiski, selles osas, milles taoline avaldus rikub põhimõtet, mille kohaselt võib füüsilist või juriidilist isikut karistada üksnes talle individuaalselt süüks arvatud asjaolude alusel, tuleb seda avaldust tõlgendada kitsalt. Iseäranis ei saa eeldada, enne kui sellise avalduse teinud

isik ei ole teatanud vastupidist, et ta on oma kaitseõiguse teostamisest loobunud.

64 Vastupidi sellele, mida sisuliselt väidab komisjon, ei saanud KTN-i 23. juuli 1997. aasta avaldust tõlgendada nii, et see tähendas ka KTN-i poolt ärakuulamisõigusest loobumist faktiliste asjaolude osas, milles süüdistati Thyssen Stahli talle 24. aprillil 1997 teatud vastuväiteteatises ja mille eest KTN nõustus alates sellest hetkest vastutama, kui nende eest määratakse trahv.

65 Eelkõige on see nii seetõttu, et vastuväiteteatis on adresseeritud eraldi KTN-ile ja Thyssen Stahlile ning KTN-ile ei ole vastuväiteteatises pandud vastutust tegevuse eest, milles Thyssen Stahl väideti süüdi olevat.

66 Käesolevas asjas tuleb seega sedastada, et komisjon ei andnud KTN-ile võimalust esitada märkusi Thyssen Stahlile süüks arvatud tegude asetleidmise ja asjakohasuse kohta, mistõttu ei saanud KTN selles osas oma kaitseõigust teostada.

- 67 Nagu nähtub kohtupraktikast, puudus komisjonil õigus pidada KTN-i vastutavaks Thyssen Stahli tegude eest ja järelikult puudus tal õigus määrata KTN-ile trahv nende faktiliste asjaolude eest, milles süüdistati Thyssen Stahli, kui vastuväiteteatis oli selles osas adresseeritud üksnes Thyssen Stahlile [...].
- tingimuste rikkumine konkurentsivastastest tegevusest tuleneva vastutuse ülemineku osas ühelt ettevõtjalt teisele;
 - nõuete rikkumine kaitseõiguse valdkonnas ja
- 68 Käesolev KTS-i väide tuleb seega neist asjaoludest lähtudes tunnistada põhjendatuks ja otsuse artikkel 1 tuleb tühistada selles osas, kus KTN-i on peetud vastutavaks konkurentsieskirjade rikkmises, milles on süüdistatud Thyssen Stahli.”
- faktide sisuline ebatäpsus ja tõendiks olevate dokumentide tähenduse moonutamine.

156. Seetõttu otsustas Esimese Astme Kohus eespool viidatud kohtuotsuse punktis 315 vähendada KTN-ile määratud trahvi 3 564 000 euro võrra.

157. Komisjon palub selles osas oma apellatsioonkaebuses vaidlustatud kohtuotsuse tühistamist. Ta esitab oma nõude toetuseks neli väidet:

- tõendiks olevate dokumentide tähenduse moonutamine;

A. Esimene väide, mis puudutab tõendite tähenduse moonutamist

158. Komisjon heidab oma esimeses väites Esimese Astme Kohtule ette seda, et see on sedastanud, et KTN ei loobunud oma kaitseõiguse teostamisest tegude osas, milles süüdistatakse Thyssen Stahli.

159. Ta leiab, et Esimese Astme Kohus on selles osas moonutanud talle esitatud tõendiks olevate dokumentide tähendust. Ta ei ole piisavalt arvestanud toimikus sisalduvaid teatud asjaolusid, nagu 24. aprilli 1997. aasta vastuväiteteatist, Thyssen Stahli vastust vas-

tuväiteteatisele ja kirja, milles komisjon palus KTN-il kinnitada, et ta võtab vastutuse Thyssen Stahli tegevuse eest. Komisjon leiab, et nende asjaolude täielikust analüüsist oleks pidanud nähtuma, et KTN loobus ärakuulamisõigusest tegude osas, milles süüdistati Thyssen Stahli.

160. ESTÜ asutamislepingu artikli 32 d alusel, mis on identne EÜ artikliga 225, võib apellatsioonkaebus tugineda üksnes väidetele, mis puudutavad õigusnormide rikkumist, välistades täielikult faktide hindamise.⁶⁴

161. Väljakujunenud kohtupraktikast nähtub siiski, et Euroopa Kohtul on õigus analüüsida Esimese Astme Kohtu tuvastatud fakte kindlaksmääramist juhul, kui nende sisuline ebatäpsus tuleneb toimikumaterjalidest.⁶⁵ Euroopa Kohus on täpsustanud, et sellisel juhul peab sisuline ebatäpsus nähtuma ilmselgelt toimikus sisalduvatest doku-

mentidest, ilma et oleks vaja uuesti fakte hinnata.⁶⁶

162. Samuti nähtub kohtupraktikast, et kui üksnes Esimese Astme Kohus on pädev hindama talle esitatud tõendite väärtust,⁶⁷ on tõendite tähenduse moonutamise küsimus Euroopa Kohtu kontrollile alluv küsimus apellatsioonimenetluses.⁶⁸ Tõendite tähenduse moonutamist puudutava väite eesmärk on tõendada, et Esimese Astme Kohus on muutnud talle esitatud tõendite tähendust, sisu või tähtsust. Moonutamine võib seega tuleneda tõendite sisu muutmisest,⁶⁹ tõendite oluliste aspektide arvestamata jätmisest⁷⁰ või nende konteksti arvestamata jätmisest.⁷¹

66 — 28. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas C-8/95 P: *New Holland Ford v. komisjon* (EKL 1998, lk I-3175, punkt 72); eespool viidatud kohtuotsus *VBA v. Florimex jt*, punkt 139, ja 27. jaanuari 2000. aasta määrus kohtuasjas C-341/98 P: *Proderec v. komisjon* (kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punkt 27).

67 — Vt mh eespool viidatud kohtuotsus komisjon *v. Brazzelli Lualdi jt*, punkt 66; 7. mai 1998. aasta otsus kohtuasjas C-401/96 P: *Somaco v. komisjon* (EKL 1998, lk I-2587, punkt 54) ja 17. detsembri 1998. aasta otsus kohtuasjas C-185/95 P: *Baustahlgewebe v. komisjon* (EKL 1998, lk I-8417, punkt 24).

68 — Eespool viidatud kohtuotsus *Hilti v. komisjon*, punkt 42; 16. septembri 1997. aasta otsus kohtuasjas C-362/95 P: *Blackspur DIY jt v. nõukogu ja komisjon* (EKL 1997, lk I-4775, punkt 29); eespool viidatud kohtuotsus *New Holland Ford v. komisjon*, punkt 26; eespool viidatud kohtuotsus *Baustahlgewebe v. komisjon*, punkt 24; 9. septembri 1999. aasta otsus kohtuasjas C-257/98 P: *Lucaccioni v. komisjon* (EKL 1999, lk I-5251, punktid 45–47); eespool viidatud määrus *AIUFASS ja AKT v. komisjon*, punkt 25; 16. oktoobri 1997. aasta määrus kohtuasjas C-140/96 P: *Dimitriadis v. kontrollikoda* (EKL 1997, lk I-5635, punkt 35) ja eespool viidatud määrus *Proderec v. komisjon*, punkt 28.

69 — Vt vaidlustatud meetme tähenduse moonutamise kohta 27. jaanuari 2000. aasta otsus kohtuasjas C-164/98 P: *DIR International Film jt v. komisjon* (EKL 2000, lk I-447, punktid 47 ja 48) ja 11. septembri 2003. aasta otsus kohtuasjas C-197/99 P: *Belgia v. komisjon* (EKL 2003, lk I-8461, punkt 67).

70 — Vt vaidlustatud meetme tähenduse moonutamise kohta 11. aprilli 2001. aasta määrus kohtuasjas C-459/00 P(R): *komisjon v. Trenker* (EKL 2001, lk I-2823, punkt 71).

71 — Vt vaidlustatud meetme tähenduse moonutamise kohta 3. aprilli 2003. aasta otsus kohtuasjas C-277/01 P: *parlament v. Šamper* (EKL 2003, lk I-3019, punkt 40).

64 — Vt mh 1. oktoobri 1991. aasta otsus kohtuasjas C-283/90 P: *Vidrányi v. komisjon* (EKL 1991, lk I-4339, punkt 12) ja 2. märtsi 1994. aasta otsus kohtuasjas C-53/92 P: *Hilti v. komisjon* (EKL 1994, lk I-667, punkt 10).

65 — 1. juuni 1994. aasta otsus kohtuasjas C-136/92 P: komisjon *v. Brazzelli Lualdi jt* (EKL 1994, lk I-1981, punkt 49); 30. märtsi 2000. aasta otsus kohtuasjas C-265/97 P: *VBA v. Florimex jt* (EKL 2000, lk I-2061, punkt 139); 16. septembri 1997. aasta määrus kohtuasjas C-59/96 P: *Koelman v. komisjon* (EKL 1997, lk I-4809, punkt 33) ja 6. oktoobri 1997. aasta määrus kohtuasjas C-55/97 P: *AIUFASS ja AKT v. komisjon* (EKL 1997, lk I-5383, punkt 24).

163. Käesolevas asjas väidab komisjon, et Esimese Astme Kohus on moonutanud talle esitatud tõendite tähendust (sest ta ei ole arvestanud kõiki toimikus sisalduvaid asjaolusid) ja et tema faktilised tuvastused on seega sisuliselt ebaõiged (sest KTN on loobunud oma kaitseõiguse teostamisest). Vastupidi sellele, mida väidab KTS,⁷² on komisjoni esimene väide seega vastuvõetav vastavalt eespool viidatud kohtupraktikale.

166. Lisan, et kuna selline loobumine on erand ühenduse õiguse aluspõhimõttest, mille kohaselt tuleb kaitseõigust järgida kõigis menetlustes, mis võivad lõppeda karistuste määramisega, peab loobumine toimuma kindlasti sõnaselgelt ja ühemõtteliselt. Nagu Esimese Astme Kohus on vaidlustatud kohtuotsuse punktis 63 rõhutanud, ei või kellegi puhul eeldada, et ta on oma kaitseõiguse teostamisest loobunud.

164. Ma siiski leian, et see väide on ilmselgelt põhjendamata.

165. Toimikus sisalduvad dokumendid ei võimalda sedastada, et KTN loobus oma kaitseõiguse teostamisest Thyssen Stahlile 1993. aasta detsembrist kuni 1995. aasta jaanuarini süüks arvatud tegude osas. KTN ei märkinud vastuses esimesele vastuväite-teatisele,⁷³ vastuses teisele vastuväite-teatisele,⁷⁴ toimikuga tutvumise protokollis⁷⁵ ega oma 23. juuli 1997. aasta avalduses,⁷⁶ et ta ei soovi teha teatavaks oma arvamust Thyssen Stahlile kõnealusel ajavahemikus süüks arvatud tegude asetleidmise ja asjakohasuse kohta.

167. Sellises olukorras ei saa komisjoni viidatud dokumendid (24. aprilli 1997. aasta vastuväite-teatis, Thyssen Stahli vastus vastuväite-teatisele ja kiri, milles komisjon palus KTN-il kinnitada, et ta võtab vastutuse Thyssen Stahli tegevuse eest) mitte mingil juhul tõendada, et KTN loobus oma kaitseõiguse teostamisest. Kuna need dokumendid pärinevad kelleltki teiselt kui kõnealuselt ettevõtjalt (KTN), ei või Esimese Astme Kohus pidada neid piisavaks tõendiks ettevõtja kavatsuse kohta loobuda nende õiguste teostamisest.

168. Kõiki neid asjaolusid arvestades leian, et Esimese Astme Kohus ei eksinud, kui ta sedastas, et KTN ei loobunud kaitseõiguse teostamisest Thyssen Stahlile süüks arvatud tegude osas.

72 — Replik vastuapellatsioonile, punkt 3.

73 — KTS-i poolt esitatud hagiavalduse lisa 6 kohtuasjas T-45/98.

74 — *Ibidem* (lisa 7).

75 — *Ibidem* (lisa 8).

76 — *Ibidem* (lisa 9).

169. Seega teen Euroopa Kohtule ettepaneku lükata komisjoni esimene väide tagasi.

kohtuasjas CRAM ja Rheinzink *v.* komisjon⁷⁸ ning Esimese Astme Kohtu 17. detsembril 1991. aasta otsusele kohtuasjas Enichem Anic *v.* komisjon⁷⁹ ja 11. märtsil 1999. aasta otsusele kohtuasjas NMH Stahlwerke *v.* komisjon.⁸⁰

B. Teine väide, mille kohaselt on rikutud tingimusi, mis puudutavad vastutuse üleminekut ühelt ettevõtjalt teisele

172. Minu arvates on ka teine väide põhjendamata.

170. Komisjon märgib oma teises väites, et Esimese Astme Kohus on rikkunud tingimusi, mis puudutavad konkurentsivastasest tegevusest tuleneva vastutuse üleminekut ühelt ettevõtjalt teisele.

173. Vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale⁸¹ peab põhimõtteliselt selle eest vastutama füüsiline või juriidiline isik, kes oli rikkumise toimepanemise ajal asjaomase ettevõtja juhatuses, isegi kui rikkumist sedastava otsuse vastuvõtmise päeval läks vastutus ettevõtja käitumise eest üle teisele isikule.

171. Komisjon rõhutab, et sõltumata sellest, kas KTN loobus oma kaitseõiguse teostamisest, oli tal igal juhul õigus arvata KTN-i süüks Thyssen Stahli toimepandud rikkumine. Komisjoni sõnul olid kohtupraktikas kehtestatud tingimused „isikliku vastutuse” põhimõttest kõrvalekaldumiseks täidetud, sest KTN oli Thyssen Stahli õigusjärglane. Komisjon viitab selles osas 16. detsembril 1975. aasta otsusele kohtuasjas Suiker Unie *jt v.* komisjon⁷⁷ ja 28. märtsil 1984. aasta otsuse

174. Lisaks on Euroopa Kohus täpsustanud, et nn majandusliku järjepidevuse kriteeriumi, mis võimaldab kõrvale kalduda ettevõtja

77 — Liidetud kohtuasjad 40/73–48/73, 50/73, 54/73–56/73, 111/73, 113/73 ja 114/73 (EKL 1975, lk 1663, punktid 77–84).

78 — Liidetud kohtuasjad 29/83 ja 30/83 (EKL 1984, lk 1679, punktid 6–9).

79 — Kohtuasi T-6/89 (EKL 1991, lk II-1623, punkt 235).

80 — Kohtuasi T-134/94 (EKL 1999, lk II-239, punktid 135–138).

81 — Vt mh eespool viidatud kohtuotsus Cascades *v.* komisjon, punkt 78; eespool viidatud 16. novembri 2000. aasta kohtuotsus Stora Kopparbergs Bergslags *v.* komisjon, punkt 37, ja 16. novembri 2000. aasta otsus kohtuasjas C-297/98 P: SCA Holding *v.* komisjon (EKL 2000, lk I-10101, punkt 27).

isiklikust vastutusest ettevõtte ülevõtmise korral, võib kohaldada üksnes juhul, kui rikkumise hetkel ettevõtja tegevuse eest vastutav juriidiline isik lakkab õiguslikult olemast pärast viimati nimetatud rikkumise toimepanemist.⁸²

175. Käesoleva asja toimikus sisalduvatest dokumentidest⁸³ nähtub, et Thyssen Stahl on eksisteerinud kogu rikkumise aja ja (vähemalt) vaidlusaluse otsuse vastuvõtmise kuupäevani.

176. Komisjoni viidatud kohtupraktika ei ole seega käesolevas asjas kohaldatav.

C. Kolmas väide, mis puudutab nõuete rikkumist kaitseõiguse valdkonnas

177. Komisjon heidab oma kolmandas väites Esimese Astme Kohtule ette seda, et Esimese Astme Kohus esitas kaitseõiguse valdkonnas liiga rangeid nõudeid.

82 — Vt mh eespool viidatud kohtuotsus komisjon v. Anic Participazioni, punkt 145; eespool viidatud 16. novembri 2000. aasta kohtuotsus Stora Kopparbergs Bergslags v. komisjon, punkt 38, ja 7. jaanuari 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 ja C-219/00 P: Aalborg Portland jt v. komisjon (EKL 2004, lk 1-123, punkt 359).

83 — Vt KTS-i edastatud teavet tema repliigis vastuapellatsioonile (punkt 35), mida komisjon ei vaatlustanud.

178. Ta rõhutab, et käesolevas asjas on KTN olnud nii 19. detsembri 1995. aasta kui ka 24. aprilli 1997. aasta vastuväiteteatise adressaat; et kogu haldusmenetluse vältel ei esitanud KTN märkusi mitte üksnes enda, vaid ka Thyssen Stahli nimel; et teises vastuväiteteatises on komisjon täpsustanud, et KTN võtab vastutuse Thyssen Stahli tegevuse eest; et hiljem saadetud kirjas on ta KTN-il palunud seda asjaolu kinnitada ja et 23. juuli 1997. aasta avalduses on KTN kinnitanud, et ta võtab vastutuse Thyssen Stahli tegevuse eest „ka 1993. aastani kestnud ajavahemiku osas”.

179. Komisjon leiab, et sellises olukorras oli KTN täielikult teadlik Thyssen Stahlile esitatud etteheidetest ja et ta teadis seda, et komisjon arvab talle süüks selle äriühingu toimepandud rikkumise. Seetõttu, vastupidi sellele, mida sedastas Esimese Astme Kohus, ei eeldanud kaitseõiguse järgimine, et komisjon palub KTN-il esitada uuesti oma arvamuse Thyssen Stahlile etteheidetud tegude kohta. Sellise nõude esitamiseega on Esimese Astme Kohus rikkunud õigusnorme.

180. Selles osas tuleb meenutada, et igas menetluses, mis võib kaasa tuua karistuse määramise, on kaitseõiguse ühenduse õiguse

aluspõhimõte, mida tuleb järgida ka haldusmenetluse tüüpi menetluses.⁸⁴

181. See põhimõte eeldab muu hulgas seda, et komisjoni poolt ettevõtjale saadetakse vastuvaite teatis sisaldab põhilisi asjaolusid, mida selle ettevõtja vastu arvesse võetakse, s.o etteheidetavad asjaolud, nende kvalifikatsioon ja tõendid, millele komisjon tugineb, selleks et nimetatud ettevõtjal oleks võimalik tema suhtes läbiviidava haldusmenetluse raames oma argumente tõhusalt esitada.⁸⁵

182. Lisaks täpsustas Euroopa Kohus 16. märtsi 2000. aasta otsuses kohtuasjas *Compagnie Maritime Belge Transports jt v. komisjon*⁸⁶ ja 2. oktoobri 2003. aasta otsuses kohtuasjas *ARBED v. komisjon*,⁸⁷ et „vastuvaite teatises tuleb selle olulisust arvesse võttes üheselt täpsustada õigussubjekt, kellele võidakse trahv määrata”.

183. Käesolevas asjas on tõsi, et komisjon märkis oma 24. aprilli 1997. aasta vastuvaite teatises, et KTN „võttis vastutuse Thyssen Stahli tegevuse eest enne selle asutamist”.⁸⁸ Nagu Esimese Astme Kohus on vaidlustatud kohtuotsuses sedastanud, ei märgitud selles vastuvaite teatises siiski selgelt, et komisjonil oli kavatsus määrata KTN-ile trahv Thyssen Stahli toimepandud rikkumise eest. See ei sisaldanud ka selget palvet KTN-ile esitada seisukoht Thyssen Stahlile süüks arvatud tegude ja olukordade asetleidmise ja asjakohasuse kohta ega dokumentide kohta, millele komisjon oli selles osas tuginenud.

184. 24. aprilli 1997. aasta vastuvaite teatises ebaselgust suurendas asjaolu, et see vastuvaite teatis adresseeriti eraldi KTN-ile ja Thyssen Stahlile. Selle topeltsaamisega on komisjon andnud mõista, et Thyssen Stahlile võidakse määrata trahv enne 1. jaanuari 1995 toimepandud rikkumise eest.

185. Neist asjaoludest lähtudes leian, et 24. aprilli 1997. aasta vastuvaite teatis ei vastanud kohtupraktikas kehtestatud selguse nõuetele. Esimese Astme Kohus ei ole rikkunud õigusnorme, kui ta sedastas, et

84 — 13. veebruari 1979. aasta otsus kohtuasjas 85/76: *Hoffmann-La Roche v. komisjon* (EKL 1979, lk 461, punkt 9).

85 — Vt selle kohta 15. juuli 1970. aasta otsus kohtuasjas 41/69: *ACF Chemiefarma v. komisjon* (EKL 1970, lk 661, punkt 26); 3. juuli 1991. aasta otsus kohtuasjas C-62/86: *AKZO v. komisjon* (EKL 1991, lk I-3359, punkt 29) ja 31. märtsi 1993. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-89/85: C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 ja C-125/85—C-129/85: *Ahlström Osakeyhtiö jt v. komisjon* (EKL 1993, lk I-1307, punkt 135).

86 — Liidetud kohtuasjad C-395/96 P ja C-396/96 P (EKL 2000, lk I-1365, punkt 143).

87 — Kohtuasi C-176/99 P (EKL 2003, lk I-10687, punkt 21).

88 — Esimese Astme Kohtu kantselleile 10. märtsil 1998 esitatud KTS-1 kirja lisa 4 (punkt 11 F) kohtuasjas T-45/98.

komisjon ei ole võimaldanud nõuetekohaselt KTN-il Thyssen Stahlile süüks arvatud tegude kohta oma seisukoha esitamist.

186. Seetõttu teen Euroopa Kohtule ettepaneku lükata komisjoni kolmas väide tagasi.

D. Neljas väide, mis puudutab faktide sisulist ebatäpsust ja tõendite tähenduse moonutamist

187. Komisjon heidab oma neljandas väites Esimese Astme Kohtule ette seda, et see on leidnud, et KTN ei saanud teostada oma kaitseõigust Thyssen Stahli tegevuse osas.

188. Põhiliselt leiab ta, et vaidlustatud otsuses esitatud faktid on sisuliselt ebatäpsed ja tõendiks olevate dokumentide tähendust on moonutatud. Komisjoni sõnul tõendavad „toimikus sisalduvad dokumendid, et KTN tegi Thyssen [Stahli] nõusolekul spontaanselt ja korduvalt teatavaks oma arvamuse komisjoni poolt Thyssen [Stahli] vastu esitatud etteheidete kohta, ning et seega on ta oma kaitseõigust teostanud”.⁸⁹

189. Vaatamata sellele, et komisjon ei toetanud seda väidet oma menetluskohustusdokumentides,⁹⁰ on see väide igal juhul põhjendamata.

190. Tuleb meelde tuletada, et vastavalt kohtupraktikale⁹¹ võib Euroopa Kohus üksnes siis asuda seisukohale, et Esimese Astme Kohtu tuvastatud faktides esineb sisulisi ebatäpsusi, kui see ebatäpsus nähtub *ilmselgelt* toimikus sisalduvatest dokumentidest. Samuti on teada, et väitega, mille kohaselt on tõendite tähendust moonutatud, saab nõustuda üksnes juhul, kui Esimese Astme Kohus on tõepoolest *muutnud* talle esitatud tõendite tähendust, sisu või ulatust.⁹²

191. Käesolevas asjas ei ole Esimese Astme Kohus sellist viga teinud.

192. Toimikus sisalduvate dokumentide⁹³ tähelepanelik lugemine ei võimalda otsustada kindlalt ja selgelt, et KTN teostas

90 — Vastuse punktides 94–102 analüüsib komisjon kohtuotsuseid, mis tema enda väitel (vt vastuse punkt 54) puudutavad erinevat etteheidet ehk kolmandat väidet nõute kohta, mis puudutavad kaitseõigust.

91 — Vt käesoleva ettepaneku punkt 161.

92 — Vt käesoleva ettepaneku punkt 162.

93 — Vt celkõige KTN-i vastus esimesele vastuväiteteatele; KTN-i vastus teisele vastuväiteteatele; 28. mai 1997. aasta protokoll toimikuga tutvumise kohta ja KTN-i 23. juuli 1997. aasta avaldus (kohtuasjas T-45/98 esitatud KTN-i hagiavalduse lisad 6, 7, 8 ja 9).

89 — Komisjoni vastuse punkt 55.

kaitseõigust Thyssen Stahli tegevuse osas. Minu arvates ei ole selge, et KTN-i poolt haldusmenetluses esitatud märkused oleksid ühel või teisel viisil käsitletud ka Thyssen Stahlile komisjoni poolt süüks arvatud tegusid.

193. Sellises olukorras ei saa järeldada, et Esimese Astme Kohus tuvastas fakte *ilmselgelt* ebatäpselt või moonutas tõendite tähendust.

194. Seetõttu teen Euroopa Kohtule ettepaneku lükata viimane komisjoni väide tagasi.

VI. Asja edasiandmine kõrgema astme kohtule

195. Euroopa Kohtu põhikirja artikli 61 esimene lõik näeb ette, et kui apellatsioonkaebus on põhjendatud, tühistab Euroopa Kohus Esimese Astme Kohtu otsuse. Sellisel juhul võib ta ise teha asja suhtes lõpliku kohtuotsuse, kui menetlusstaadium lubab, või suunata asja tagasi Esimese Astme Kohtusse otsustamiseks.

196. Käesolevas asjas leian ma, et asi on menetlusstaadiumis, mis lubab teha asja suhtes kohtuotsuse, mille osas teen ettepaneku kohtuotsus tühistada.⁹⁴ Seega teen Euroopa Kohtule ettepaneku, et ta käsitleks asja uuesti ja teeks lõpliku kohtuotsuse Acerinox poolt esimeses kohtuastmes esitatud väite kohta.

VII. Hagi esimeses astmes

197. Acerinox palub vaidlustatud otsuse tühistamist ja tugineb kahele väitele, mille puhul ühe kohaselt ta ei osalenud rikkumises.

198. Selle väite raames kinnitab Acerinox, et komisjon ei esitanud tõendeid lepingu või kooskõlastatud tegevuse olemasolu kohta seoses sulami lisamaksu rakendamisega Hispaania turul.

199. Muu hulgas rõhutab ta, et sellise kartellikokkuleppe kohta ei leia tõendit Avesta 14. jaanuari 1994. aasta faksist, milles märgitakse, et „Acerinox teatas, et sulami

94 — Vt käesoleva ettepaneku punktid 27–39.

lisamaksu rakendatakse alates 1. aprillist 1994 (Te lugesite õigesti, aprill)". Ta ütles, et „[h]ageja [...] teates sisalduv informatsioon oli ebatäpne”⁹⁵ ja et „[ü]htki selletaolist teadet ei ole väljastatud”.⁹⁶

200. Selles osas tuleb meele pidada, et kui vaidlus toimub konkurentsireeglite rikkumise olemasolu üle, siis on komisjon kohustatud esitama tõendeid väidetava rikkumise kohta ning tooma asjakohaseid tõendeid, mis piisava õigusliku kindlusega tõendaksid nimetatud rikkumise toimepanemise asjaolusid.⁹⁷

201. Tuletan veel meelde, et ühegi ühenduse õiguse põhimõttega ei ole vastuolus see, kui komisjon rikkumise olemasolu järeldamiseks tugineb ühele ainsale tõendile, kui selle tõendusjõu suhtes puuduvad mis tahes kahtlused ja kui viimati nimetatud tõend üksi kinnitab kindlalt rikkumise olemasolu.⁹⁸ Samuti võib komisjon pidada ettevõtja käitumist puudutavaks tõendiks kolmandate isikute vahelist kirjavahetust:⁹⁹ see, et konkurentsieskirjade rikkumises süüdistatud

ettevõtja ei ole dokumendi koostaja¹⁰⁰ või adressaat,¹⁰¹ ei kõrvalda dokumendilt tõendusjõudu, mida tuleb hinnata üksnes selle sisu ja tähtsuse alusel.

202. Selles osas tuleb dokumendi tõendusjõu kindlakstegemiseks arvestada mitmeid asjaolusid, nagu dokumendi päritolu, dokumendi koostamise asjaolud, dokumendi adressaat, dokumendi sisu, ning küsida, kas nende asjaolude kohaselt tundub dokumendis sisalduv teave mõistlik ja usaldusväärne.¹⁰² Lisaks võib ettevõtja vaidlustada dokumendi tõendusjõu õiguspäraselt üksnes juhul, kui ta esitab üksikasjalikke andmeid, mis võiksid seada kahtluse alla dokumendis sisalduva teabe õigsuse.¹⁰³

203. Käesolevas asjas puuduvad kahtlused Avesta 14. jaanuari 1994. aasta faksi tõendusjõu.

95 — Acerinoksi hagiavaldus kohtuasjas T-48/98, lk 9.

96 — *Idem*.

97 — Vt mh kohtuotsus Baustahlgewebe v. komisjon, punkt 58.

98 — Eespool viidatud kohtuotsus Cimenteries CBR jt v. komisjon, punkt 1838.

99 — Vt mh eespool viidatud kohtuotsus Suiker Unie jt, punkt 164 kohta ja 11. detsembri 2003. aasta otsus kohtuasjas T-56/99: Marlines v. komisjon (EKL 2003, lk II-5225, punkt 46).

100 — Vt mh 15. märtsi 1994. aasta otsus kohtuasjas T-100/92: La Pietra v. komisjon (EKL AT 1994, lk I-A-83 ja II-275, punkt 37).

101 — Vt mh 16. detsembri 2003. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-5/00 ja T-6/00: Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied v. komisjon (EKL 2003, lk II-5761, punkt 174).

102 — Kohtujuristi ülesannetes oleva kohtunik Vesterdorfi ettepanek kohtuasjas T-1/89: Rhône-Poulenc v. komisjon, milles tehti 24. oktoobri 1991. aasta otsus (EKL 1991, lk II-867, II-956) ja eespool viidatud kohtuotsus Cimenteries CBR jt v. komisjon, punktid 1838 ja 3172.

103 — Vt eespool viidatud kohtuotsus Cimenteries CBR jt v. komisjon, punktid 1346–1349, ja vastupidise juhtumi kohta 8. juuli 2003. aasta otsus kohtuasjas T-65/02: Chetaud v. parlament (kohtulahendite kogumikus ei avaldata, punkt 48 jj).

204. Selle faksi koostas Madridi kohtumisel Avesta esindaja, nimelt W.¹⁰⁴ Faks koostati pärast seda kohtumist, mille käigus peamised roostevabast terasest lametoodete tootjad kooskõlastasid samade normväärtuste alusel arvutatava sulami lisamaksu rakendamise alates selle koosoleku kuupäevast. Faks on koostatud ka veidi aega pärast seda, kui Ugine oli edastanud kõigile konkurentidele 11. jaanuari 1994. aasta faksiga üksikasjaliku teabe sulami lisamaksu kohta, mida ta kavatses rakendada Prantsusmaa turul alates 1. veebruarist 1994.

„Meie teada on teatud meetmeid juba võetud:

- Ugine on teatanud järgmiste sulami lisamaksude rakendamisest alates 1. veebruarist 1994:

kvaliteet 430 osas 4,36 Inglise naela

205. Lisaks on vaidlusalune faks adresseeritud Avesta turustusega tegelevatele tütarettevõtjatele ja on järg varasemale, 1993. aasta detsembri keskpaigast pärinevale faksile, milles Avesta teatas neile võimalusest kehtestada sulami lisamaks alates 1994. aasta veebruarist.¹⁰⁵

kvaliteet 304 osas 47,55 Inglise naela ja

kvaliteet 316 osas 74,03 Inglise naela;

206. Viimaseks tundub vaidlusalune faks sisu poolest usaldusväärne ja mõistlik. Avesta teavitab oma tütarettevõtjaid oma konkurentide väljendatud seisukohast, mis puudutab sulami lisamaksu rakendamise kuupäeva nende kodumaistel turgudel, järgmises sõnastuses:

- Acerinox teatas, et sulami lisamaksu rakendatakse alates 1. aprillist 1994 (Te lugesite õigesti, aprill);

- Outokumpu peaks meie teada selle seisukohaga ühinema, kuid ta ei ole seda veel kinnitanud;

104 — Kõnealuse isiku nimi on vaidlusaluses otsuses salastatud (vt 21. põhjendus), mistõttu on see salastatud ka käesolevas ettepanekus.

105 — Vaidlusaluses faksis on märgitud: „Martin mentioned in a fax before Christmas that there is a possibility that surcharges [...] could be applied from February onwards” (Martin mainis faksis enne jõule, et sulami lisamaksu saaks rakendada alates veebruarist).

- Thyssen peaks teatama seisukoha järgmisel esmaspäeval;

- Krupp'ilt ei ole veel saadud mingisugust teavet; 209. Seetõttu teen Euroopa Kohtule ettepaneku lükata Acerinoksi esitatud väide tagasi.

- Ilva tegi teatavaks, et ta rakendab muudetud baashinda alates veebruarist, kuid see muudatus puudutaks vaid hulgimüüjaid, mitte lõppkasutajaid;

VIII. Kohtukulud

- ALZ ei ole võtnud veel lõplikku seisukohta."

207. Sellises olukorras näib olevat raske vaidlustada teavet, mille kohaselt Acerinox võttis kohustuse rakendada sulami lisamaksu Hispaania turul alates 1. aprillist 1994. Acerinox ei ole muu hulgas esitanud üksikasjalikke andmeid, mis seaks kahtluse alla selle teabe õigsuse.

208. Neist asjaoludest lähtudes leian, et vaidlusalune faks on tõend selle kohta, et Acerinox oli 14. jaanuaril 1994 igal juhul väljendanud oma kavatsust rakendada Hispaanias sulami lisamaksu vastavalt Madridi kohtumisel asjaomaste ettevõtjate vahel kokkulepitud korrale ja seega osales ta kartellikokkuleppes.

210. Kodukorra artikli 69 lõike 2 esimese lõigu alusel, mida kohaldatakse kodukorra artikli 118 alusel apellatsioonimenetluse suhtes, on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Käesolevas asjas on komisjon hagejatelt kohtukulude hüvitamist nõudnud ja hagejad on kohtuvaidluse kaotanud (peaaegu) kõigi väidete osas. Minu arvates tuleb seega kõik käesoleva apellatsioonimenetlusega seotud kohtukulud mõista välja hagejatelt.

211. Lisaks sätestab kodukorra artikli 122 esimene lõik, et kui apellatsioonkaebus on põhjendatud ja kui Euroopa Kohus teeb ise kohtuasjas lõpliku otsuse, otsustab ta kohtukulude jaotuse. Käesolevas asjas on tagasi lükatud Acerinoksi väide, mille kohaselt ta ei osalenud kartellikokkuleppes Hispaania turul, ja komisjon on hagejalt kohtukulude hüvitamist nõudnud. Seega tuleb selles osas kohtukulud välja mõista Acerinoxilt vastavalt kodukorra artikli 69 lõikele 2. Ülejäänud osas puudub põhjus muuta kohtuotsuse Acerinox v. komisjon resolutiivosa.

IX. Ettepanek

212. Tuginedes eelnevale, teen Euroopa Kohtule ettepaneku langetada järgmine otsus:

1. Tühistada Euroopa Ühenduste Esimese Astme Kohtu 13. detsembri 2001. aasta otsus kohtuasjas T-48/98: *Acerinox v. komisjon* selles osas, milles lükati tagasi hageja väide, mille kohaselt ta ei osalenud kartellikokkuleppes Hispaania turul.
2. Ülejäänud osas jätta apellatsioonkaebused rahuldamata.
3. Jätta *Compañía Española para la Fabricación de Aceros Inoxidables SA (Acerinox)* tühistamishagi rahuldamata.
4. Jätta *Compañía Española para la Fabricación de Aceros Inoxidables SA (Acerinox)*, *ThyssenKrupp Stainless GmbH* ja *ThyssenKrupp Acciai Speciali Terni SpA* apellatsioonimenetluse kohtukulud nende enda kanda ja mõista neilt välja viimati nimetatud menetlustes tekkinud Euroopa Ühenduste Komisjoni kohtukulud.
5. Jätta *Compañía Española para la Fabricación de Aceros Inoxidables SA (Acerinox)* esimese kohtuastme kohtukulud tema enda kanda ja mõista talt välja kaks kolmandikku selles menetluses tekkinud Euroopa Ühenduste Komisjoni kohtukuludest. Jätta üks kolmandik viimati nimetatud menetluses tekkinud komisjoni kohtukuludest tema enda kanda.